

SYTUACJA UCHODźCÓW W POLSCE I NA ŚWIECIE

PORADNIK DLA NAUCZYCIELI SZKÓŁ GIMNAZJALNYCH I PONADGIMNAZJALNYCH

SCENARIUSZE ZAJĘĆ NA TEMAT UCHODźSTWA

REDAKCJA

AUTORKI

Zuzanna Rejmer
Paulina Szczygieł

REDAKCJA

Rafał Baczyński-Sielaczek

TEUMACZENIA:

Janina Kmita-Juczkwicz

KOREKTA:

Joanna Targoń

PROJEKT GRAFICZNY I SKŁAD:

???

DRUK:

Drukarnia Formator, www.formator.pl
©Copyright Polska Akcja Humanitarna
Wydanie I
Warszawa 2013

Kopiowanie i wykorzystanie materiałów z tej publikacji nie wymaga odrębnej zgody wydawcy, pod warunkiem, że odbywa się to w ramach działalności edukacyjnej nie nastawionej na zysk, a materiały nie będą sprzedawane, ani w inny sposób udostępniane osobom trzecim, ani wykorzystane w innych publikacjach.

WYDAWCA:

Polska Akcja Humanitarna
Ul. Szpitalna 5/3
00-031 Warszawa
www.pah.org.pl
pah@pah.org.pl

ISBN: 978-83-63069-43-8

Publikacja powstała w ramach projektu „RAZEM-2. Integracja, poradnictwo, wiedza i wsparcie dla cudzoziemców”. Projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców oraz budżetu państwa.

UNIA
EUROPEJSKA

Poglądy i opinie wyrażone w publikacji są wyłącznie poglądami Polskiej Akcji Humanitarnej i w żadnym wypadku nie odzwierciedlają oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej. Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

SPIS TREŚCI

■	WSTĘP.....	7
■	INFORMACJE NA TEMAT UCHODŹSTWA.....	8
	UCHODŹCY NA ŚWIECIE.....	9
	UCHODŹCY W POLSCE.....	10
	KTO POMAGA UCHODŹCOM?.....	11
	• POMOC UCHODŹCOM W RÓŻNYCH KRAJACH ŚWIATA.....	11
	• POMOC UCHODŹCOM W POLSCE.....	13
■	SCENARIUSZE ZAJĘĆ.....	14
	UCHODŹCY W POLSCE.....	14
	• GIMNAZJUM.....	14
	• SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA.....	22
	UCHODŹCY NA ŚWIECIE.....	31
	• GIMNAZJUM.....	31
	• SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA.....	38
■	PROJEKTY EDUKACYJNE.....	43
	TEMAT – UCHODŹCY W POLSCE.....	44
	• PROJEKT NR 1 GIMNAZJUM.....	44
	• PROJEKT NR 2 SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA.....	47
	• PROJEKT NR 3 GIMNAZJUM I SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA.....	50
	TEMAT – UCHODŹCY NA ŚWIECIE.....	50
■	IMPREZY EDUKACYJNE.....	53
	• POMYSŁ NR 1 – ŚWIATOWY DZIEŃ UCHODŹCY.....	54
	• POMYSŁ NR 2 – WIECZÓR TEMATYCZNY: SYRIA.....	54
	• POMYSŁ NR 3 – PODZIEL SIĘ CHLEBEM.....	55
	• POMYSŁ NR 4 – ZASKOCZ INNYCH, PORUSZ SUMIENIE. FLASHMOB.....	55
	• POMYSŁ NR 5 – GRA MIEJSKA: CO WIESZ O UCHODŹCACH?.....	56
	• MATERIAŁY W JĘZYKU ANGIELSKIM.....	57
	• MATERIAŁY W JĘZYKU POLSKIM.....	57
■	DODATKOWE MATERIAŁY.....	57
	• NOTY O AUTORKACH.....	59

Wychowanie dziecka to długotrwały i odpowiedzialny okres w życiu każdego rodzica. Każdy rodzic marzy o tym, aby jego dziecko było szczęśliwsze i mądrzejsze od niego oraz aby miało lepsze życie. Jeżeli los rzuci nas na obczyznę, nagle znajdujemy się z dala od bliskich, rodziny i przyjaciół, w zupełnie innych warunkach niż te, do których byliśmy przyzwyczajeni. Zaczynają nas dotyczyć wszystkie problemy związane z uchodźstwem.

Człowiek dorosły porzuca swój kraj świadomie, a dziecko staje się zakładnikiem zaistniałych okoliczności. Dzieci w różnym wieku, znalazłszy się nagle w obcym środowisku, na przykład zmieniając szkołę, przeżywają ogromny stres. U dzieci uchodźców ów poziom stresu wielokrotnie wzrasta.

Największą przeszkodą stają się bariery wynikające z braku wzajemnego zrozumienia ludzi pochodzących z różnych kultur. Ogromna odpowiedzialność w tym wypadku spoczywa na rodzicach, ale w nie mniejszym stopniu również na nauczycielach szkół, w których uczą się dzieci uchodźcze.

Naszym wspólnym celem powinno stać się zbudowanie społeczeństwa tolerancyjnego i otwartego. Jeżeli nauczyciele, pracujący z dziećmi uchodźców, będą mogli porozumieć się ze swoimi uczniami i z ich rodzicami, to wspólnie wykształcą i wychowają wspaniałe nowe pokolenie. Jest to możliwe jedynie poprzez zrozumienie sytuacji uchodźcy, poznanie jego tradycji i kultury.

Elmira Turanbaeva – uchodźczyni oczekująca na nadanie statusu uchodźcy w Polsce
Tłumaczyła: Janina Kmita-Juczkowicz

INFORMACJE NA TEMAT UCHODŹSTWA

„Mobilność jest przyrodzoną cechą ludzkości. (...) Człowiek, gdyby nie miał tendencji do migracji, zapewne zostałby w Afryce... Ludzie migrują ciągle; czasem szybko, czasem wolno, ale stale. Człowiek na dobrą sprawę siedziałby w jednym miejscu, gdyby mu tam było dobrze, gdyby nie istniały czynniki sprawiające, że miejsce, w którym dotychczas żył, nie spełnia jego pragnień.”
prof. Ewa Nowicka-Rusek, antropolog kulturowy

źródło: Polskie Radio Program 2, audycja: „Europa – kontynent w ruchu”, 5.10.2011

Ludzie od wieków zmieniają miejsce zamieszkania – migrują. Migrują pojedyncze osoby i całe grupy. Jednocześnie warto pamiętać, że motywy migracji są różne. Powodem decyzji o wyjeździe może być chęć polepszenia warunków życia – na przykład wyrwanie się z nędzy, szukanie możliwości rozwoju zawodowego, pragnienie zamieszkania z ukochaną osobą. Będzie to migracja dobrowolna.

Niestety, dla wielu osób zasadniczym motywem wyjazdu z miejsca dotychczasowego pobytu jest obawa przed prześladowaniem.

Migracja przymusowa, czyli uchodźstwo, jest losem wielu ofiar wojen, sporów i zmian politycznych oraz społecznych.

Pierwsza połowa XX wieku to czas dwu wielkich totalitaryzmów, dwóch wyniszczających wojen światowych. Stulecie to w konsekwencji naznaczone zostało piętnem migracji i uchodźstwa. Miliony ludzi zmuszone zostały do opuszczenia swych domów w obawie przed prześladowaniami, chroniąc życie swoje i swoich bliskich. Po II wojnie światowej społeczność międzynarodowa podjęła starania na rzecz ochrony ludności cywilnej oraz ofiar wojennych tworząc międzynarodowe prawo chroniące cywilne ofiary konfliktów zbrojnych. Podstawowym dokumentem definiującym pojęcie uchodźcy jest konwencja Genewska z 1951 roku.

Państwa będące stroną Konwencji Genewskiej mają obowiązek udzielić ochrony osobie, która takiej ochrony potrzebuje. Polska ratyfikując Konwencję Genewską zobowiązała się do ochrony osób poszukujących azylu.

DEFINICJA UCHODŹCY

„Uchodźca to osoba, która na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub z powodu przekonań politycznych przebywa poza granicami państwa, którego jest obywatelem i nie może lub nie chce z powodu tych obaw, korzystać z ochrony tego państwa.”
(Konwencja Genewska z 1951 r., art. 1)

1.1

UCHODŹCY NA ŚWIECIE

1. Źródło: UNHCR Global Appeal 2013 Update, www.unhcr.org

Szacuje się, że obecnie na świecie jest ok. 10,4 mln uchodźców¹. Liczba ta obejmuje wyłącznie osoby, które przekroczyły granice kraju pochodzenia i zostały zarejestrowane przez organizacje, agendy lub inne instytucje świadczące pomoc uchodźcom. Osobną grupę stanowią IDPs (ang. Internally Displaced Persons), tzw. uchodźcy wewnętrzni, czyli osoby, które znajdują się w podobnej sytuacji, tzn. powodu wojen, zamieszek, katastrof naturalnych lub różnych form przesiedlenia musiały opuścić stałe miejsce zamieszkania, ale w odróżnieniu od pierwszej grupy nadal pozostają w granicach tego samego państwa. Liczbę tych osób oszacować jest niezwykle trudno, gdyż codziennie na świecie zdarzają się sytuacje, które zmuszają ludzi do ucieczki. Codziennie też wiele osób powraca do swych domów tam, gdzie sytuacja się poprawia. Bardzo ogólne szacunki mówią, że liczba uchodźców wewnętrznych na świecie w 2011 roku wynosiła 26,4 mln osób².

Kierunki uchodźstwa

W sytuacji zagrożenia ludzie w pierwszej kolejności szukają schronienia w najbliższej okolicy, u rodziny i znajomych w bezpieczniejszej wiosce lub mieście, albo po prostu uciekają jak najdalej od niebezpieczeństwa i tam organizują prowizoryczne obozowiska, jednak zwykle w granicach jednego kraju. W wypadku większych katastrof, zamieszek czy wojen IDPs często mogą liczyć na pomoc natychmiastową w postaci artykułów pierwszej potrzeby oraz żywności. Pomoc ta jest organizowana na miejscu przez agendy ONZ i orga-

nizacje pomocowe, które działają w porozumieniu z rządem danego kraju³. W miarę możliwości i potrzeb organizowane są też tymczasowe obozy dla przesiedleńców. Ucieczka za granicę to ostateczność i często rozwiązanie, na które nie wszyscy mogą sobie pozwolić. Jej zorganizowanie – dotarcie do granicy i przedostanie się przez nią – przekracza często możliwości finansowe przeciętnej rodziny. Zawsze też wiąże się z ryzykiem utraty dobytku całego życia. Opuśczone domy, jeśli nie zostały zniszczone w czasie działań wojennych, mogą zostać splądrowane i zburzone. Dlatego tylko ci, którzy mogą sobie na to pozwolić, szukają pomocy w ościennych krajach czy nawet dalej. Zwykle jednak niewielka, w stosunku do ogólnej, liczba uchodźców przekracza granice regionu. I tak na przykład uchodźcy

3. Trzeba pamiętać, że obowiązek ochrony obywateli spoczywa na rządzie i instytucjach danego państwa, jednak w wielu sytuacjach nie jest to ochrona skuteczna lub wręcz możemy mieć do czynienia z zagrożeniem życia obywateli ze strony władz państwowych. Każda jednak pomoc z zewnątrz wymaga zgody i koordynacji z władzami państwa, którego obywatele są ofiarami. Pomińmy tu rozważania na temat przypadków skrajnych, m.in. braku ośrodka władzy w danym kraju czy przypadków interwencji humanitarnej. Są to jednak dobre tematy do rozważania ze starszą młodzieżą, zainteresowaną tematyką międzynarodową.

2. Źródło: Norwegian Refugee Council – Internal Displacement Monitoring Centre's (IDMC) Global Statistics, www.internal-displacement.org

LICZBA UCHODŹCÓW
NA ŚWIECIE

10,4
MLN

LICZBA IDP'S
NA ŚWIECIE

26,4
MLN

Afganistan, Kolumbia,
Demokratyczna
Republika Kongo,
Irak, Pakistan,
Somalia, Sudan, Sudan Południowy,
Syria – **kraje generujące największą
liczbę uchodźców i IDPs**

Źródło: UNHCR Rocznik Statystyczny 2011
<http://www.unhcr.org/51628f589.html>

syryjscy z powodu aktualnego konfliktu w Syrii skupiają się przede wszystkim w krajach ościennych: Turcji, Jordanii, Libanie i Iraku. Znacznie mniej Syryjczyków znalazło schronienie w Europie czy dalej w świecie. Przykładem z niedalekiej przeszłości mogą być ofiary kilkudziesięcioletniej wojny domowej w Sudanie. Uchodźcy znaleźli schronienie w obozach dla uchodźców w Etiopii, Kenii czy Ugandzie. Niewiele z tych osób miało szansę ucieczki poza kontynent afrykański: do Europy, Ameryki Północnej czy Australii.

Uchodźcy w Unii Europejskiej

Kraje Unii Europejskiej tworzą wspólny system azylowy – przepisy regulujące udzielanie ochrony uchodźcom są w tej chwili bardzo podobne w wielu krajach Unii. Kiedy cudzoziemiec przekroczy granice któregoś z krajów UE, jego władze, zanim zezwolą mu na stały pobyt, sprawdzają, czy rzeczywiście był prześladowany z powodu lub powodów wymienionych w Konwencji Genewskiej.

1.2. UCHODŹCY W POLSCE

W latach 80. XX w. Polacy byli jedną z najliczniejszych grup uchodźców w Europie. Obecnie Polska jest krajem bezpiecznym. Uchodźcy w poszukiwaniu bezpiecznego miejsca do życia trafiają każdego dnia do Europy, w tym także do Polski.

Uchodźcy są wśród nas. Warto zatem dowiedzieć się, kim są. Dlaczego przyjeżdżają do Polski, na jaką pomoc i wsparcie mogą

liczyć, docierając do naszego kraju i z jakimi wyzwaniem muszą się zmierzyć, rozpoczynając życie w nowym miejscu.

Zasady, na jakich uchodźcy mogą mieszkać w Polsce

W 1991 roku, czterdzieści lat po uchwaleniu, Polska ratyfikowała Konwencję Genewską z 1951 roku, dotyczącą statusu uchodźców. Konwencja oraz szereg innych umów

W 2012 ROKU O STAUS
UCHODŹCY WYSTĄPIŁO

10753
OSÓB

Ochronę uzyskało 519 osób, czyli niewielki procent wnioskujących (nieco ponad 4% osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy). W założeniu cały proces administracyjny prowadzący do nadania lub odmowy ochrony w Polsce powinien trwać do 6 miesięcy. Praktyka pokazuje, iż okres ten w skrajnych przypadkach wydłuża się nawet do kilku lat.

międzynarodowych zobowiązują nas do udzielania schronienia na terytorium naszego państwa osobom, które musiały opuścić swój kraj z powodu prześladowań. Polskie władze mają obowiązek wpuścić na teren Polski osoby, które deklarują, że są uchodźcami. Jednak, aby osoby te otrzymały tzw. status uchodźcy, a wraz z nim możliwość bezterminowego przebywania na terenie Polski, muszą udowodnić, że były ofiarami prześladowań przynajmniej z jednego powodu wymienionego w definicji uchodźcy z Konwencji Genewskiej.

Skąd pochodzą uchodźcy mieszkający w Polsce

W Polsce o ochronę proszą przede wszystkim obywatele rosyjscy. Głównie pochodzący z różnych części wciąż niespokojnego Kaukazu Północnego: Czeczenii, Inguszetii, Dagestanu. Trafiają do Polski także uchodźcy z Gruzji, Armenii i Białorusi oraz w jeszcze mniejszej liczbie uchodźcy z Iraku, Afganistanu, Syrii czy Somalii. Jak do tej pory, najliczniejszą grupą uchodźców w Polsce są Czeczeni.

1.3

KTO POMAGA UCHODźCOM?

Pomoc uchodźcom świadczą **rzędy i instytucje państw**, do których te osoby docierają (przeważnie są to kraje ościenne) oraz **wyspecjalizowane organizacje i instytucje międzynarodowe**, wśród których najważniejsze to: UNHCR, IOM, WFP oraz ECHO. Trzecia grupa to **organizacje pozarządowe**, które w swojej misji mają pomoc uchodźcom, pomoc humanitarną bądź ochronę praw człowieka. Należą do nich m.in.: Lekarze bez Granic, Oxfam, Save the Children oraz Polska Akcja Humanitarna.

1.3.1

POMOC UCHODźCOM W RÓŻNYCH KRAJACH ŚWIATA

UNHCR

(ang. United Nations High Commissioner for Refugees) – Wysoki Komisarz Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców – to jedna z najważniejszych agend humanitarnych na świecie. UNHCR został powołany przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w 1950 roku i początkowo był odpowiedzialny za 1,2 miliona europejskich uchodźców po II wojnie światowej.

DZIŚ ORGANIZACJA UDZIELA POMOCY I WSPARCIA OK. 35,5 MLN OSÓB⁴:

■ 10,4 mln uchodźców

■ 15,5 mln uchodźców wewnętrznych, tzw. IDPs³, 3,8 mln osób powracających

4. Źródło: UNHCR Global Appeal 2013 Update, www.unhcr.org

- 3,5 mln bezpaństwowców
- 895 tysięcy osób ubiegających się o status uchodźcy
- 1,4 mln osób niepodlegających powyższym kategoriom.

GŁÓWNE DZIAŁANIA UNHCR TO:

- pomoc doraźna w sytuacjach kryzysowych, np. dostarczenie przedmiotów pierwszej potrzeby
- pomoc uchodźcom powracającym do swoich krajów
- monitorowanie sytuacji i ostrzeganie na wypadek konfliktów zbrojnych i zamieszek, aby społeczność międzynarodowa mogła na czas reagować i nieść pomoc potrzebującym
- działania na rzecz rozwoju społeczności, do których przybywają lub do których powracają uchodźcy, np. odbudowa infrastruktury, zapewnienie dostępu do wody lub poprawa jakości wody i warunków sanitarnych, dostęp do edukacji i opieki medycznej.

WIĘCEJ www.unhcr-centraleurope.org/pl

INFORMACJI: www.unhcr.org
www.un.org.pl

IOM

(ang. International Organization for Migration) – Międzynarodowa Organizacja do Spraw Migracji – to międzyrządowa organizacja współpracująca z ONZ. Została założona w 1951 roku w celu pomocy uchodźcom i migrantom w Europie po II wojnie światowej. Dziś należy do niej 151 krajów, a 12 kolejnych posiada status obserwatora. IOM ma biura w 100 krajach, także w Polsce, w Warszawie.

Organizacja kieruje się zasadą, zgodnie z którą legalne migracje z poszanowaniem praw człowieka przynoszą korzyść zarówno migrantom, jak i społeczeństwom, które ich przyjmują. Obecnie IOM prowadzi różnorodne działania związane z zarządzaniem migracjami na całym świecie oraz koordynuje i wspiera działania innych organizacji w tym zakresie. IOM pomaga m.in. uchodźcom syryjskim w krajach regionu, uchodźcom wewnętrznym oraz osobom powracającym w Sudanie Południowym, ofiarom katastrof naturalnych w Mozambiku i Zimbabwie.

WIĘCEJ www.iom.pl

INFORMACJI: www.iom.int

WFP

(ang. World Food Programme) – Światowy Program Żywnościowy – to agenda ONZ i największa organizacja zajmująca się zwalczaniem głodu na świecie. Została założona w 1963 roku. Siedziba WFP znajduje się w Rzymie, a regionalne i lokalne biura w ponad 80 krajach na całym świecie.

WFP pomaga wszędzie tam, gdzie zagrożone jest ludzkie życie, zwłaszcza w miejscach, gdzie ludzie nie są w stanie samodzielnie wytwarzać żywności lub nie mogą zapewnić jej sobie i swojej rodzinie. Przede wszystkim w sytuacjach kryzysowych, podczas wojen i katastrof naturalnych, a także po ich ustąpieniu, by pomóc społeczności w odbudowie normalnego

życia. WFP pełni ważną funkcję w niesieniu pomocy uchodźcom i IDPs, prowadząc lub koordynując dystrybucję żywności. WFP zapewnia też transport i komunikację lotniczą wszędzie tam, gdzie prowadzone są operacje humanitarne.

WIĘCEJ <http://www.wfp.org>
INFORMACJI: <http://www.unic.un.org.pl>

ECHO

(ang. European Community Humanitarian Aid Office) – biuro Komisji Europejskiej ds. Pomocy Humanitarnej i Ochrony Ludności – kieruje akcjami ratunkowymi Unii Europejskiej. Najważniejszym zadaniem ECHO jest ratowanie i podtrzymywanie życia, łagodzenie cierpienia oraz ochrona godności ofiar. ECHO finansuje m.in. dostawy sprzętu kryzysowego (namioty, koce, leki, sprzęt medyczny, systemy uzdatniania wody i paliwo) oraz działania zespołów medycznych, wsparcie transportowo-logistyczne oraz ekspertów od usuwania min.

ECHO koordynuje działania w ponad 130 krajach. Średni roczny budżet na operacje humanitarne wynosi około 900 mln euro. W sytuacjach kryzysów humanitarnych ECHO polega na organizacjach pozarządowych oraz specjalistycznych agencjach ONZ. Ważnym partnerem ECHO w Sudanie Południowym i Somalii jest m.in. Polska Akcja Humanitarna.

WIĘCEJ http://europa.eu/pol/hum/index_pl.htm
INFORMACJI: http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm

Pomoc uchodźcom i IDPs świadczą także inne agendy ONZ, organizacje i instytucje, wśród których najważniejsze to m.in.: UNDP, WHO, UNICEF, FAO, Lekarze bez Granic, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężycy, Norwegian Refugee Council, Refugees International, Oxfam, Save the Children, Action Aid, World Vision, Women for Women.

1.3.2

POMOC UCHODźCOM W POLSCE

Uchodźcy w Polsce, obok pomocy, jaką mogą uzyskać od instytucji działających na skalę globalną, mogą liczyć na wsparcie instytucji rządowych i organizacji pozarządowych, działających głównie na terenie naszego kraju. Do tego typu instytucji rządowych zaliczają się Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie oraz Miejskie Ośrodki Pomocy Rodzinie. Natomiast do organizacji pozarządowych świadczących pomoc uchodźcom należą m.in. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej, Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Caritas Polska, Fundacja Edukacji i Twórczości, Fundacja Forum Różnorodności, Fundacja Polskie Forum Migracyjne, Fundacja Ocalenie. Również Polska Akcja Humanitarna prowadzi wyspecjalizowane Centrum Pomocy Uchodźcom i Repatriantom im. Małgorzaty Jasiczek-Gebert, gdzie kompleksową pomoc mogą dostać uchodźcy, a także osoby starające się o uzyskanie statusu uchodźcy.

SCENARIUSZE ZAJĘĆ

2.1 UCHODŹCY W POLSCE

2.1.1 GIMNAZJUM

LEKCJA NR 1 - UCHODŹCA, CZYLI KTO?

Rodzaj lekcji: **Wiedza o Społeczeństwie**

Temat: **Uchodźca, czyli kto?**

Czas: **45 min**

Cel ogólny:

- zapoznanie uczniów z definicją uchodźcy wg Konwencji Genewskiej z 1951 roku
- zapoznanie uczniów z administracyjnym procesem stawiana się uchodźcą
- analiza przykładu działań podejmowanych przez ludzi i organizacje pozarządowe w celu obrony praw człowieka
- porównanie i pogłębienie wiedzy uczniów na temat różnych powodów migracji
- poznanie praw uchodźców przebywających w Polsce

Cel szczegółowy (w odniesieniu do podstawy programowej) :

Uczeń:

- wyjaśnia kim jest uchodźca
- wyjaśnia podając przykłady powody prześladowania uchodźców
- wymienia i proponuje sposoby wyrażania opinii publicznej
- wskazuje prawa jakie przysługują uchodźcom

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (wypowiedzi uchodźców).

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: Wstęp

5 MIN

Nauczyciel mówi, że celem zajęć jest bliższe przyjrzenie się, kim jest uchodźca i czym różni się od innych grup migrantów. Na tablicy zapisuje słowo UCHODŹCA.

CZAS: Powody migracji (praca zespołowa).

20 MIN

- Uczniowie dzieleni są na kilkusobowe zespoły (np. za pomocą różnokolorowych karteczek).
- Każdy zespół otrzymuje zestaw zdjęć różnych osób. W materiałach dodatkowych znajduje się krótka wypowiedź lub opis danej osoby
- Zadaniem poszczególnych zespołów jest określenie, która z tych osób jest uchodźcą oraz jak nazwaliby inne osoby, których opisy i zdjęcia otrzymali.
- Kiedy zespoły są gotowe, dzielą się na forum klasy swoimi przemyśleniami i wskazują zdjęcie osoby, która jest uchodźcą.

Jeśli poszczególne grupy otrzymały różne zdjęcia do analizy, przedstawiciele grup powinni doczytać na forum opisy osób ze zdjęć.

- Nauczyciel obok słowa „uchodźca” zapisuje na tablicy nazwy grup, których przedstawiciele opisani są na analizowanych przez uczniów zdjęciach (migranci ekonomiczni, przedstawiciele mniejszości). Pyta uczniów, czym różnią się przedstawiciele poszczególnych grup i podkreśla różnice między migracją dobrowolną a przymusową.
- Nauczyciel prezentuje uczniom definicję uchodźcy zaczerpniętą z Konwencji Genewskiej (umieszczona jest we wstępie publikacji oraz w materiałach dla nauczyciela nr 1). Podkreśla, że zgodnie z definicją uchodźcą nie może być osoba, która ucieka ze swojego kraju np. z powodu biedy.
- Na podsumowanie całego ćwiczenia nauczyciel może podać dane statystyczne przytoczone we wstępie do publikacji – z jakich krajów pochodzą uchodźcy mieszkający w Polsce, jakie osoby otrzymują status uchodźcy.

MATERIAŁY:

DLA NAUCZYCIELA:

- Gimnazjum_nauczyciel_01

DLA UCZNIÓW:

- Gimnazjum_uczeń_01_A

UWAGI:

Jeśli nauczyciel ma kłopoty z powieleniem zdjęć i opisów, może poszczególnym zespołom przydzielić po jednym zdjęciu.

Nauczyciel indywidualnie wybiera zdjęcia uchodźców, które uczniowie będą analizować. W zestawie znajduje się większa liczba zdjęć. Nauczyciel poszczególnym grupom może dać do analizy więcej niż jeden opis uchodźcy, tak by uczniowie mogli zobaczyć różnorodność powodów migracji przymusowej).

CZAS: Prawa uchodźców (praca zespołowa)
15MIN

- Uczniowie pracują w tych samych grupach co do tej pory.
- Nauczyciel każdej grupie daje materiał dla uczniów „Prawa uchodźców”
- Zadaniem każdej grupy jest podkreślić na kartce prawa, które przysługują uchodźcom
- Kiedy zespoły skończą pracę nauczyciel zbiera materiał na którym pracowali i zaznacza na nich rzeczywiste prawa uchodźców. Następnie kartki oddaje z powrotem uczniom.
- Na forum wskazuje, który zespół miał najwięcej trafnych zaznaczeń i pokrótce odnosi się do praw uchodźców (głównie podkreślając różnice między prawami obywateli polskich, a prawami uchodźców).

MATERIAŁY:

DLA NAUCZYCIELA:

- Gimnazjum_nauczyciel_01

DLA UCZNIÓW:

- Gimnazjum_uczeń_01_B

LEKCJA NR 2

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Czy pozwolą mi tu zostać?**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- zapoznanie uczniów z administracyjnym procesem stawania się uchodźcą
- poszerzenie wiedzy uczniów o działaniach organizacji pozarządowych w obszarze pomocy uchodźcom
- analiza przykładu działań podejmowanych przez ludzi i organizację pozarządowe w celu obrony praw człowieka (uchodźców)
- pokazanie na przykładzie jak obywatele i organizacje pozarządowe mogą wpływać na decyzje władz

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ) :

UCZEŃ:

- przedstawia jak wygląda proces ubiegania się o status uchodźcy w Polsce
- ilustruje na przykładach działania organizacji pozarządowych i uzasadnia ich znaczenie
- wyjaśnia podając przykłady jak obywatele mogą wpływać na decyzje władz na poziomie lokalnym i krajowym

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (filmy, artykuły), dyskusja

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS:
15MIN

Wstęp

- Nauczyciel przedstawia temat zajęć - „Czy pozwolą mi tu zostać?”. Pokazuje uczniom zdjęcie Islama i pyta, czy wiedzą, kto to taki.
- Pokrótce mówi/przypomina uczniom, że Islam jest młodym uchodźcą, który przyjechał z mamą do Polski w poszukiwaniu bezpiecznego miejsca do życia.
- Nauczyciel mówi, że na przykładzie historii Islama w trakcie lekcji przyjrzymy się temu, jak obywatele i organizacje pozarządowe mogą wpływać na decyzje władz.

CZAS:
20 MIN

List Islama (praca zespołowa)

- Nauczyciel zaprasza uczniów do pracy w kilku mniejszych zespołach (od 3 do 6 osób)
- Każdy zespół dostaje list napisany przez Islama, pocięte elementy opisu procedury

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Gimnazjum_nauczyciel_02_A
- Gimnazjum_nauczyciel_02_B

UCZEŃ:

- Gimnazjum_uczeń_01_C

UWAGI:

Jeśli uczniowie brali udział w lekcji: „Uchodźca, czyli kto?” mogą być już zaznajomieni z postacią Islama. Lekcję bazującą na historii Islama można przeprowadzić niezależnie od tego, czy uczniowie mają podstawowe wiadomości o Islamie.

stawania się uchodźcą w Polsce oraz zdjęcie z krótkim opisem Islama. Ich zadanie polega na ułożeniu poszczególnych elementów procedury w odpowiedniej kolejności. Następnie mają przeanalizować list Islama i w odniesieniu do poszczególnych etapów procedury wskazać, co się z chłopcem dzieje (działo) – gdzie przebywa, gdzie przebywał wcześniej.

- Kiedy zespoły są gotowe, dzielą się na forum klasy wynikami swojej pracy. Nauczyciel, odnosząc się do tego, co mówią uczniowie, rozrysowuje na tablicy etapy procedury stawania się uchodźcą oraz wskazuje, że Islam i jego rodzina po kolejnym odwołaniu od negatywnej decyzji urzędu zostali zamknięci w ośrodku detencyjnym i oczekiwali na deportację z Polski.
- Nauczyciel zaprasza uczniów do podzielenia się przypuszczeniami na temat tego, co stało się z Islamem i jego rodziną.
- Nie komentując przypuszczeń uczniów, zaprasza ich do kolejnej części lekcji.

**CZAS:
20 MIN**

Dla Islama – analiza działań obywatelskich.

- Uczniowie oglądają film (wizyta Islama i jego mamy w programie telewizyjnym TVP2)
- Po projekcji nauczyciel mówi, jak skończyła się ta historia (podaje informacje zawarte w wycinku prasowym zamieszczonym w materiałach dla nauczyciela)
- Nauczyciel pyta uczniów (po projekcji/analizie tekstów):
 - Jakie działania przyczyniły się do oswo-bodzenia i zmiany sytuacji rodziny Islama?
 - Kto podejmował te działania? Czy i jak zaangażowali się w te działania koledzy Islama?
 - Czy uczniowie znają organizacje poza-rządowe współpracującą ze szkołą?
 - Czy kiedykolwiek organizowali imprezy dotyczące uchodźców?

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

■ Gimnazjum_nauczyciel_02_A

■ Gimnazjum_nauczyciel_02_B

UCZEŃ

■ Gimnazjum_uczeń_01_C

■ Gimnazjum_uczeń_02_A

■ Gimnazjum_uczeń_02_B

UWAGI:

Jeśli uczniowie mają problem z odczytaniem listu, nauczyciel może w tym pomóc – tekst listu w formie wydruku znajduje się w materiałach dla nauczyciela.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

■ Gimnazjum_nauczyciel_02_A

■ Film dostępny w materiałach multimedialnych na stronie <http://uchodzcydoszkoły.pl>

UCZEŃ:

■ Gimnazjum_uczeń_02_A (jako materiał dodatkowy)

UWAGI:

jeśli nie ma możliwości wyświetlenia filmu, nauczyciel daje uczniom do analizy artykuły opisujące historie Islama (znajduje się w materiałach dodatkowych dla ucznia).

LEKCJA NR 3

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Uchodźcy są wśród nas.**

Czas: **45min**

CEL OGÓLNY:

- uwrażliwienie uczniów na trudną sytuację uchodźców
- analiza przykładu działań podejmowanych przez ludzi i organizację pozarządową (Polską Akcję Humanitarną) w celu polepszenia sytuacji uchodźców i przyczynienia się do ich integracji z polskim społeczeństwem
- zachęcenie i zaproszenie uczniów do stworzenia projektu uczniowskiego (edukacyjnego) na rzecz poszerzenia wiedzy Polaków o uchodźcach

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

UCZEŃ:

- wskazuje, jakich trudności mogą doświadczać uchodźcy w Polsce
- ilustruje na przykładach działania organizacji pozarządowych na rzecz uchodźców i uzasadnia ich znaczenie dla samych uchodźców oraz dla społeczeństwa polskiego
- opracowuje w zespole projekt uczniowski badający wiedzę lokalnej społeczności na temat uchodźców, a następnie przygotowuje działania poszerzające tę wiedzę

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (wypowiedzi uchodźców), miniwykład, dyskusja

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: Wstęp

5MIN

Nauczyciel przedstawia temat zajęć – „Uchodźcy są wśród nas”. Dodaje, że na lekcji będziemy zastanawiać się nad tym, jak mogą czuć się uchodźcy w Polsce oraz co można zrobić, by zarówno uchodźcy, jak i Polacy korzystali z tego, że żyją obok siebie.

CZAS:
15MIN

Ćwiczenie: „W oczekiwaniu na lepsze jutro”

- Nauczyciel tytułem wstępu do ćwiczenia przypomina uczniom, że cudzoziemcy starający się o status uchodźcy mogą zamieszkać w specjalnych ośrodkach, w których czekają na decyzje polskich władz, czy będą mogli zostać w Polsce na stałe. W praktyce większość osób starających się o ochronę w Polsce mieszka w takich ośrodkach. Są to tzw. ośrodki otwarte (można do nich swobodnie wchodzić i z nich wychodzić).

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- film o projekcie RAZEM 2 dostępny w materiałach wizualnych na stronie <http://uchodzcydoszkoly.pl>
- Gimnazjum_nauczyciel_04
- Gimnazjum_nauczyciel_03
- Gimnazjum_nauczyciel_04

- Uczniowie pracują w parach (np. tak jak siedzą w ławkach).
- Nauczyciel wyświetla zdjęcia z ośrodków dla uchodźców lub prezentuje je uczniom w wersji papierowej (materiały dla nauczyciela nr 4).
- Uczniowie mają przyrzeć się zdjęciom, a następnie na kartkach zapisać skojarzenia (słowo, kilka słów) na temat ośrodków i tego, jak może wyglądać życie w takim miejscu (po 1 skojarzeniu na jednej kartce). Każda para zapisuje maksymalnie 3-5 skojarzeń.
- Nauczyciel prosi pary, by po kolei podchodziły do tablicy i odczytywały zapisane na kartkach skojarzenia, a następnie przyklejały je do tablicy (najlepiej, jeśli jest taka możliwość, wokół wyświetlonych zdjęć z ośrodka).
- Podsumowując, nauczyciel pyta uczniów:
 - jakie wnioski płyną z tych skojarzeń?
 - jak mogą czuć się osoby, które mieszkają w takich ośrodkach?
- Na tym etapie mogą pojawić się pytania uczniów o warunki życia w takim ośrodku.
- Nauczyciel prezentuje informacje o warunkach jakie panują w tego typu ośrodkach oraz z czego w takich miejscach mogą korzystać cudzoziemcy.
- Może odczytać także jedną z wypowiedzi samych uchodźców obrazującą życie w ośrodku.
- W kolejnym kroku nauczyciel mówi, że organizacje pozarządowe pomagają mieszkańcom takich ośrodków po to, by poczuli się lepiej i by mogli szybciej odnaleźć się w Polsce.
- Na podsumowanie ćwiczenia nauczyciel mówi, że działania organizacji pozarządowych sprawiają, że mieszkańcom takich ośrodków łatwiej integrują się z polskim społeczeństwem i są lepiej przygotowani do funkcjonowania w Polsce po otrzymaniu ochrony.

UWAGI:

Jeśli nauczyciel nie ma technicznej możliwości wyświetlenia filmu, pokrótce opowiada o działaniach PAH w projekcie RAZEM 2 lub prosi jednego z uczniów o odczytanie krótkiego opisu tych działań.

CZAS: 10MIN **Na zakończenie i tytułem wstępu do projektu edukacyjnego**

- Nauczyciel pyta uczniów:
 - Jakie obawy mogą mieć osoby, które nie

chcą, by cudzoziemcy (w tym uchodźcy) mieszkali w Polsce? – wymieńcie 3

- Jakie szanse daje to, że do Polski przyjeżdżają cudzoziemcy (w tym uchodźcy)? – wymieńcie 3

3 szanse i 3 obawy zapisuje na tablicy.

- Nauczyciel pokazuje/cytuje uczniom wypowiedź Ryszarda Kapuścińskiego: „... albo zaczniemy się nienawidzić, zwalczać, tępić, postrzegać innego jako wroga naszej kultury czy religii, albo zaczniemy szukać zrozumienia i wzajemnego poznania. Przecież 99 procent konfliktów na świecie bierze się ze wzajemnej nieznajomości!”.
- Nauczyciel pyta uczniów, jak rozumieją tę wypowiedź w kontekście tego, że w naszym kraju/społeczności mieszkają uchodźcy.
- Komentując przemyślenia uczniów, nauczyciel mówi, że często boimy się tego, co nieznane. Jeśli ludzie się nie znają, to zamiast korzystać ze swojego sąsiedztwa, mogą niepotrzebnie utrudniać sobie nawzajem życie. Aby korzystać z obecności różnych kultur, warto się wzajemnie poznać. Działania organizacji pozarządowych stwarzają taką okazję, czego przykładem jest prezentowany projekt PAH. Sami obywatele również mogą dążyć do lepszego poznania się nawzajem. Co uczniowie, co wy możecie zrobić, żeby umożliwić reszcie uczniów i lokalnej społeczności lepsze poznanie uchodźców i zrozumienie, kim oni są?
- Nauczyciel zaprasza uczniów do przygotowania projektu uczniowskiego

2.1.1 SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA

LEKCJA NR 1

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Uchodźcy i ich losy.**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- zapoznanie uczniów z definicją uchodźcy wg Konwencji Genewskiej z 1951 roku
- zapoznanie uczniów z administracyjnym procesem stawania się uchodźcą
- analiza przykładu działań podejmowanych przez ludzi i organizację pozarządowe w celu obrony praw człowieka (młodego uchodźcy)

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

UCZEŃ:

- wyjaśnia, kim jest uchodźca
- wskazuje i ilustruje powody prześladowań uchodźców
- znajduje w mediach (w internecie) informacje o przypadkach łamania praw człowieka na świecie
- wymienia i proponuje sposoby wyrażania opinii publicznej
- przedstawia na przykładach działania podejmowane przez organizacje pozarządowe broniące praw człowieka (praw uchodźców).

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (film, artykuły), dyskusja.

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: Wstęp

5MIN

- Nauczyciel tytułem wstępu pokazuje uczniom spot PAH przygotowany na Dzień Uchodźcy.
- Komentuje filmik, mówiąc, że od lat Polska jest krajem przyjmującym uchodźców, ale właściwie na co dzień nie zastanawiamy się, kim jest uchodźca i czym różni się od np. migranta ekonomicznego. Celem zajęć jest zapoznanie się z tematem uchodźstwa.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Spot PAH – Dzień Uchodźcy 2010 dostępny w materiałach wizualnych na stronie <http://uchodzcydo-szkoly.pl> oraz <http://www.youtube.com/watch?v=Xp7kAEb5Mbw>

CZAS: Uchodźca, czyli kto? (praca zespołowa).
5MIN

- Nauczyciel daje 2-3 osobom z klasy zdjęcie uchodźcy/uchodźców (materiały dla ucznia nr 1_A). W materiałach dodatkowych znajduje się krótka wypowiedź uchodźcy. Zadaniem każdego ucznia, który dostał zdjęcie do analizy jest przeczytanie wypowiedzi dla całej klasy.
- Nauczyciel prezentuje uczniom definicję uchodźcy zaczerpniętą z Konwencji Genewskiej (umieszczona jest we wstępie do niniejszego rozdziału oraz w materiałach dla nauczyciela nr 1).
- Prowadzący lekcję uwypukla różnice między migracją dobrowolną a przymusową oraz podkreśla, że zgodnie z definicją uchodźcą nie może być osoba, która ucieka ze swojego kraju np. z powodu biedy. Nie jest nią również migrant ekonomiczny.
- Zaprasza uczniów do wskazania, w odniesieniu do definicji, powodów prześladowań, w związku z którymi dana osoba (uchodźca ze zdjęcia) musiała wyjechać z kraju.
- Na podsumowanie całego ćwiczenia nauczyciel może podać dane statystyczne przytoczone we wstępie do publikacji – z jakich krajów pochodzą uchodźcy mieszkający w Polsce oraz jaki procent osób otrzymuje status uchodźcy.

CZAS: Wyzwania bycia uchodźcą na przykładzie historii Islama (praca w zespole)
25MIN

- Uczniowie dzieleni są na kilkusobowe zespoły.
- Każdy zespół dostaje list napisany przez Islama oraz opis procedury stawania się uchodźcą w Polsce.
- Uczniowie mają przeczytać list Islama i w odniesieniu do etapów procedury wskazać, co się z chłopcem działo, gdy pisał list. Gdzie przebywał? Na jakim etapie procedury znajdował się on i jego rodzina?
- Grupy krótko dzielą się swoimi przypuszczeniami.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Liceum_nauczyciel_01

UCZEŃ:

- Liceum_uczeń_01_A

UWAGI:

W momencie kiedy uczniowie czytają informacje o danym uchodźcy, nauczyciel wyświetla zdjęcie z opisu za pomocą rzutnika multimedialnego.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Liceum_nauczyciel_01

UCZEŃ:

- Liceum_uczeń_01_B
- Liceum_uczeń_01_C

- Nauczyciel mówi uczniom, że Islam i jego rodzina po kolejnym odwołaniu od negatywnej decyzji urzędu zostali zamknięci w ośrodku detencyjnym i oczekiwali na deportację z Polski. Następnie zaprasza uczniów do obejrzenia materiału filmowego o Islamie i jego rodzinie.
- Uczniowie oglądają film (wizyta Islama i jego mamy w programie telewizyjnym TVP2)
- Po projekcji nauczyciel mówi, jak skończyła się ta historia (podaje informacje zawarte w wycinku prasowym zamieszczonym w materiałach dla nauczyciela nr 1).
- W podsumowaniu nauczyciel zaprasza uczniów do refleksji na temat wpływu opinii publicznej na decyzje władz. Prosi, by uczniowie wskazali kto (osoby, instytucje) i w jaki sposób (jakimi działaniami) przyczynił się do zmiany sytuacji rodziny Islama.
- Nauczyciel prosi, by w domu uczniowie wyszukali przykłady prześladowania ludzi z jeszcze innych powodów niż te, które miały miejsce w życiu przedstawionych uchodźców. Podzielą się tymi przykładami na kolejnej lekcji.

UWAGI:

Jeśli nie ma możliwości wyświetlenia filmu, nauczyciel daje uczniom do analizy artykuł opisujący historię Islama (dostępny w materiałach dla nauczyciela). W takiej sytuacji całość zadania może zająć więcej czasu, niż to przewidziano w scenariuszu; warto wtedy skrócić zadanie: „Uchodźca, czyli kto?”, np. poprzez prezentację sylwetki tylko jednego uchodźcy.

LEKCJA NR 2

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Uchodźcy a prawa człowieka.**

Czas: **45 min (lub 2 x 45 min)**

CEL OGÓLNY:

- analiza przypadku łamania praw człowieka w zamkniętych ośrodkach dla cudzoziemców (ośrodkach detencyjnych)
- prześledzenie wpływu działań poszczególnych ludzi i organizacji na działania polityków w zakresie zmiany warunków funkcjonowania ośrodków detencyjnych
- przygotowanie się i przeprowadzenie debaty na temat zasadności funkcjonowania w Polsce ośrodków detencyjnych

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

Uczeń:

- znajduje w mediach (w internecie) informacje o przypadkach łamania praw człowieka w Polsce
- wymienia i proponuje sposoby wyrażania opinii publicznej
- przedstawia na przykładach działania podejmowane przez organizacje pozarządowe broniące praw człowieka (praw uchodźców)
- wymienia informacje o naruszaniu praw człowieka (uchodźców i innych cudzoziemców) i wskazuje, jak może się włączyć w działania na rzecz przestrzegania tych praw
- bierze udział w debacie klasowej/szkolnej na temat przestrzegania praw człowieka w zamkniętych ośrodkach dla cudzoziemców
- wyjaśnia, jak kształtuje się opinia publiczna i jakie są sposoby jej wyrażania
- podaje przykłady wpływu opinii publicznej na decyzje władz i polityków
- wyraża i uzasadnia własne zdanie, a także przedstawia i uzasadnia poglądy odmienne od własnych w sprawie istnienia i funkcjonowania zamkniętych ośrodków dla cudzoziemców

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (film, artykuły), dyskusja, praca indywidualna

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: 5MIN Wstęp
Nauczyciel mówi, że tematem lekcji będą prawa człowieka w kontekście sytuacji uchodźców.

CZAS: 15MIN Historia Islama a prawa człowieka:

- Nauczyciel zaprasza uczniów do wysłuchania i obejrzenia, jak Islam (uchodźca z Czeczenii) opowiada o swoim pobycie w ośrodku detencyjnym, wyjaśnia znaczenie terminu ośrodek detencyjny.

- Przed projekcją filmu nauczyciel opowiada, kto i na jakich zasadach trafia do ośrodków detencyjnych (na podstawie materiałów zawartych w Materiałach dla nauczyciela nr 2)
- Zadaniem uczniów będzie wskazanie na podstawie filmu, jakie prawa człowieka mogły być łamane w trakcie pobytu Islama w ośrodku zamkniętym.
- Po projekcji filmu nauczyciel prosi, by uczniowie wymienili prawa człowieka, jakie (jak wynika z relacji Islama) były łamane w trakcie jego pobytu w ośrodku detencyjnym.
- Nauczyciel zapisuje na tablicy wymieniane przez uczniów prawa.

CZAS: 20MIN **Protesty w ośrodkach detencyjnych w Polsce.**

- Nauczyciel zaprasza uczniów do pracy w grupach (4).
- Każda grupa otrzymuje fragment artykułu. Zadaniem zespołu jest zrobienie streszczenia zawartych w nim informacji.
- Grupy po kolei dzielą się uzyskanymi z artykułu informacjami na forum klasy.
- W podsumowaniu nauczyciel pyta uczniów, jakie działania jakich podmiotów wpłynęły w tej sytuacji na decyzje i działania polityków.
- W jaki sposób pojedynczy obywatele mogą wpływać na decyzję władz?
- Co moglibyście zrobić, gdybyście chcieli wpłynąć na zmianę sytuacji w ośrodkach detencyjnych?

CZAS: 5MIN **W podsumowaniu nauczyciel mówi:**

- Niewątpliwie istnienie ośrodków detencyjnych wystawia na próbę nasze władze w zakresie przestrzegania praw człowieka. Wiele osób uważa, że takie ośrodki w ogóle nie powinny istnieć. Jednak przedstawiciele władz argumentują m.in. w następujący sposób: Tu nauczyciel przytacza fragment artykułu umieszczonego w materiałach dla nauczyciela nr 2 - „Argumenty polityków w sprawie utrzymania ośrodków detencyjnych”.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Liceum_nauczyciel_02
- Historia Islama - Materiał dla nauczyciela dostępny w materiałach wizualnych na stronie <http://uchodzczydoshkoly.pl>

UWAGI:

Jeśli nauczyciel nie przeprowadzał z uczniami lekcji „Uchodźcy i ich losy”, to warto, by przed projekcją filmu w skrócie przedstawił uczniom historię Islama. Warto też powiedzieć uczniom, na jakich zasadach działają ośrodki detencyjne i kto do nich może trafić.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Liceum_uczeń_02_A

UWAGI:

Jeśli klasy są liczne, można materiały z artykułu podzielić na więcej grup, tak by uczniowie nie pracowali w grupach większych niż 6 osób.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Liceum_nauczyciel_02

UCZEŃ:

- Materiały do debaty

- Nauczyciel informuje, że na kolejnej lekcji zaprosi uczniów do udziału w debacie „Ośrodki detencyjne – czy powinny istnieć i na jakich zasadach” Rozdaje uczniom opis metody, wedle której będzie przebiegała debata oraz prosi o przygotowanie na następne spotkanie argumentów za i przeciw.

UWAGI:

Debatę uczniowie mogą przeprowadzić w ramach projektu edukacyjnego na kolejnej lekcji lub zorganizować ją na forum szkoły.

Artykuły, na podstawie których uczniowie pracowali na lekcji, mogą być pomocne w przygotowaniu się do debaty. Warto udostępnić uczniom całe teksty artykułów (dostępne w części „Materiały do debaty”). Uczniowie mogą oczywiście poszukać dodatkowych danych i informacji, które wykorzystają w dyskusji.

LEKCJA NR 3

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Czy łatwo jest być uchodźcą w Polsce?**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- analiza różnych form dyskryminacji, jakich doświadczają uchodźcy mieszkający w Polsce
- wzbudzenie w uczniach odpowiedzialności obywatelskiej i zmotywowanie do dbania o przestrzeganie praw człowieka w zakresie prawa do szacunku niezależnie od rasy i pochodzenia

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

UCZEŃ:

- widzi różnicę między rasizmem, szowinizmem, ksenofobią i antysemityzmem i rozpoznaje przejawy tych zjawisk
- potrafi podać przykłady dyskryminacji uchodźców i określić powody tej dyskryminacji
- uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się antysemityzmowi, rasizmowi, szowinizmowi i ksenofobii
- przedstawia możliwości zaangażowania się w wybrane działania na rzecz równości i tolerancji

Metody: symulacja, praca w grupach, praca na materiale źródłowym (artykuły), dyskusja

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: Wstęp

5MIN

Nauczyciel przedstawia temat zajęć – „Czy łatwo jest być uchodźcą w Polsce? Dodaje, że na tej lekcji będziemy przyglądać się temu, z jakimi wyzwaniami muszą radzić sobie uchodźcy żyjący w Polsce.

CZAS: Na własnej skórze – doświadczenie

20MIN

- Nauczyciel prosi, by wszyscy uczniowie wstali i ustawili się w 2 rzędach plecami do siebie i tak, by dało się przejść między rzędami.
- Nauczyciel prosi, by uczniowie od tej chwili nie rozmawiali i nie odwracali się.
- Następnie nauczyciel przechodzi między rzędami. Przechodząc, nakleja na plecy każdemu uczniowi kartkę lub kawałek taśmy malarskiej i rysuje na niej krzyżyk.

MATERIAŁY:

Kartki samoprzylepne lub taśma malarska, flamastry w różnych kolorach.

- Krzyżyki na plecach uczniów powinny być w 3 różnych kolorach – najczęściej krzyżyków w kolorze niebieskim, kilka w zielonym i jeden w czerwonym.
- Po przyklejeniu karteczek nauczyciel wyjaśnia zasady: Nadal nie można się odzywać. Wasze zadanie polega na odnalezieniu wszystkich osób, które mają na plecach krzyżyki tego samego koloru, a następnie stworzenie z nimi grupy.
- Nauczyciel zaprasza uczniów do przemieszczenia się i do rozpoczęcia gry.
- Kiedy osoby z krzyżykami w tym samym kolorze odnajdą się, to nauczyciel pozwala, by przez pewien czas osoba z czerwonym krzyżykiem była odrzucana przez pozostałych, po czym kończy grę. Prosi uczniów o zdjęcie z pleców kartek oraz o zajęcie swoich miejsc.
- Omawiając doświadczenie, nauczyciel pyta:
 - jak czuła się osoba, która jako jedyna miała czerwony krzyżyk?
 - jakie uczucia pojawiały się u osób które były w grupach?
 - jakie odczucia pojawiały się gry udało się odnaleźć osobę z tej samej grupy?
- Podsumowując doświadczenie, nauczyciel mówi, że uchodźcy mogą czuć się podobnie jak osoby, które w tym zadaniu były w mniejszości. Często też muszą radzić sobie z mało przyjemnymi zachowaniami osób, które są w większości.
- Nauczyciel dodaje, że w następnym zadaniu uczniowie będą mieli okazję przyjrzeć się różnym rodzajom takich sytuacji.

**CZAS:
15MIN**

Wyzwania bycia uchodźcą w Polsce

- Nauczyciel dzieli uczniów na kilkusobowe zespoły.
- Każdy zespół otrzymuje zestaw materiałów – definicje rasizmu, ksenofobii, antysemityzmu, szowinizmu, oraz tekst dwóch artykułów.
- Uczniowie pracując w zespołach mają określić, czego przykładem są opisane w artykułach sytuacje (których z opisanych w definicjach zjawisk).
- Zespoły dzielą się wynikami pracy.

UWAGI:

Może się zdarzyć, że osoba wykluczona w ćwiczeniu (z czerwonym krzyżykiem na plecach) może mieć trudność z wyjściem z tej roli, dlatego nauczyciel powinien świadomie wybrać ucznia, który odegra tę rolę w ćwiczeniu. Roli tej lepiej nie przydzielać osobie nieśmiałej, cichej.

W odszukiwaniu osób z tym samym krzyżykiem najlepszą metodą jest współpraca 3 osób – jedna pokazuje (np. skinieniem głowy) dwóm pozostałym, że mają krzyżyki tego samego koloru.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Liceum_uczeń_03_A

CZAS: Dlaczego warto przeciwdziałać dyskryminacji?
5MIN

Nauczyciel czyta uczniom wiersz Martina Niemöllera i pyta ich, jak go rozumieją. W jaki sposób to, co pisze autor wiersza, można wykorzystać jako argument na rzecz przeciwdziałania aktom dyskryminacji? Jak każdy z was mógłby zaangażować się w działania na rzecz równości i tolerancji?

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

■ Liceum_nauczyciel_03

2.2 UCHODŹCY NA ŚWIECIE

2.2.1 GIMNAZJUM

LEKCJA NR 1

Rodzaj lekcji: **Język polski**

Temat: **Syria 2013 – reportaż i fotoreportaż jako świadectwa wydarzeń**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- omówienie gatunku publicystyki dziennikarsko-literackiej na przykładach reportażu wojennego i fotoreportażu z Syrii
- zapoznanie uczniów z sytuacją uchodźców we współczesnym świecie na przykładzie uchodźców wewnętrznych w Syrii

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ) :

UCZEŃ:

- dokonuje wstępnej analizy tekstu (określa tematykę utworu, bohaterów, cechy utworu)
- wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu
- wymienia i rozróżnia gatunki publicystyki prasowej (artykuł, wywiad, reportaż)
- wymienia cechy reportażu
- opisuje sytuację uchodźców we współczesnym świecie na przykładzie uchodźców wewnętrznych w Syrii
- określa swoje uczucia po przeczytaniu tekstu i obejrzeniu materiału audiowizualnego.

Metody: praca w grupach, praca na materiale źródłowym (reportaż i fotoreportaż), dyskusja kierowana, quiz.

PRZEBIEG LEKCJI:

**CZAS:
1 MIN**

Wstęp

Nauczyciel mówi, że celem zajęć jest poznanie i omówienie jednego z gatunków literackich, stosowanego w publicystyce prasowej, radiowej lub telewizyjnej, ale nie zdradza jego nazwy. Zapowiada, że przez około 25 minut lekcji uczniowie będą pracować w grupach.

UWAGI:

Określenie nazwy gatunku na podstawie przykładowego tekstu będzie zadaniem uczniów, dlatego na początku lekcji nauczyciel nie podaje nazwy „reportaż”

CZAS: Praca w grupach – analiza tekstu
25MIN

- Nauczyciel dzieli klasę na 4-5-osobowe zespoły. Następnie rozdaje teksty i karty pracy: każdy uczeń otrzymuje kopię tekstu, każda grupa – kartę pracy.
- Nauczyciel prosi uczniów o uważne przeczytanie tekstu, a następnie o udzielenie odpowiedzi na karcie pracy. Czas na wykonanie zadania – ok. 20 min.
- Gdy grupy są gotowe (lub po upływie wyznaczonego czasu) nauczyciel prosi o odczytanie przygotowanych odpowiedzi. Jedna z grup podaje swoją odpowiedź, pozostałe grupy uzupełniają ją lub komentują. Przy kolejnych pytaniach następuje zmiana grupy. Odpowiedzi można zapisywać na tablicy (w szczególności warto zapisać w widocznym miejscu cechy reportażu). Gdy wypowiedzi uczniów nie są wyczerpujące, nauczyciel uzupełnia odpowiedzi na pytania.

CZAS: Podsumowanie pracy w grupach:
4MIN

- Nauczyciel podsumowuje pracę w grupach, mówiąc że uczniowie samodzielnie określili właśnie cechy dobrego reportażu – gatunku publicystycznego o cechach dziennikarskich i literackich.
- Nauczyciel wymienia i zapisuje na tablicy odmiany reportażu (społeczno-obyczajowy, podróżniczy, wojenny, sądowy, sportowy oraz prasowy, radiowy, filmowy, telewizyjny, fotoreportaż). Prosi uczniów o podanie przykładowych tematów poszczególnych odmian reportażu.
- Nauczyciel wymienia/prosi uczniów o wymienienie i zapisuje na tablicy nazwy innych gatunków publicystycznych (artykuł, wywiad) i krótko je charakteryzuje.

CZAS: Praca z materiałem audiowizualnym, dyskusja kierowana:
10MIN

- Nauczyciel wyjaśnia, że uczniowie za chwilę obejrzą przykład fotoreportażu, który dotyczy tego samego tematu, co wcześniej analizowany tekst.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Gimnazjum_uczeń_01
- Karta_pracy_nr_01

UWAGI:

W zależności od warunków i stopnia zaawansowania uczniów tekst można skrócić i dać uczniom do przeczytania wybrane fragmenty.

UWAGI:

Jeśli czas na to pozwoli, nauczyciel może przeprowadzić dłuższy wykład/prezentację na temat reportażu, prezentując m.in. sylwetki wybitnych polskich reportażystów lub podając przykłady reportażu we współczesnych mediach.

MATERIAŁY:

- Materiał pomocniczy – fotoreportaż z Syrii dostępny w materiałach wizualnych na stronie <http://uchodzcynoszkoly.pl>

- Nauczyciel prosi o skupienie i nie komentowanie na głos obrazów. Uczniowie w milczeniu oglądają zdjęcia.
- Po zakończeniu prezentacji nauczyciel prosi uczniów o opisanie, co zobaczyli na zdjęciach, oraz opisanie uczuć, jakie wzbudziły w nich te zdjęcia.

CZAS: Na zakończenie – quiz
5MIN

- Nauczyciel mówi, że na zakończenie lekcji odbędzie się krótki quiz, podsumowujący wiedzę z dzisiejszej lekcji. Prosi uczniów o zapisywanie odpowiedzi na poszczególne pytania w zeszytach lub na kartce (indywidualnie, bez konsultowania z innymi).
- Nauczyciel odczytuje lub wyświetla rzutnikiem multimedialnym kolejne pytania. Po każdym pytaniu, gdy uczniowie zapisali odpowiedź, prosi wybrane osoby o jej podanie. Każdorazowo weryfikuje odpowiedź.
- Praca domowa: przygotowanie reportażu na podstawie informacji z mediów na temat uchodźców/konfliktu w Syrii.
- Nauczyciel dziękuje klasie za dzisiejszą lekcję.

UWAGI:

Jeśli szkoła nie dysponuje rzutnikiem multimedialnym, fotoreportaż (poszczególne zdjęcia) można wydrukować i przymocować taśmą klejącą lub magnesami do tablicy. Opcjonalnie, jeśli w klasie, w której prowadzone są zajęcia, znajdują się komputery z dostępem do internetu, można skorzystać z galerii na stronie Polskiej Akcji Humanitarnej www.pah.org.pl, zawierającej przykłady wielu fotoreportaży.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Gimnazjum_uczeń_02

UWAGI:

Jeśli nie ma możliwości wyświetlenia pytań z rzutnika multimedialnego, pytania można wcześniej zapisać na dużych arkuszach papieru lub po prostu odczytać.

LEKCJA NR 2

Rodzaj lekcji: **WOS**

Temat: **Uchodźcy we współczesnym świecie**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- zapoznanie uczniów z aktualnymi danymi dotyczącymi liczb, kierunków i przyczyn uchodźstwa we współczesnym świecie
- przedstawienie podmiotów świadczących pomoc uchodźcom
- uświadomienie potrzeby i możliwości niesienia pomocy uchodźcom

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

UCZEŃ:

- odczytuje i interpretuje tabele i wykresy, wyszukuje potrzebne informacje w tekście
- na wybranych przykładach ocenia sytuację uchodźców we współczesnym świecie
- wymienia podmioty świadczące pomoc uchodźcom
- wymienia sposoby niesienia pomocy
- uzasadnia potrzebę pomocy humanitarnej.

Metody: praca w grupach, praca z materiałem źródłowym – analiza danych, analiza tekstów, analiza materiału wizualnego, burza mózgów.

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS: Wstęp
5MIN

Nauczyciel mówi, że celem zajęć jest poznanie sytuacji uchodźców we współczesnym świecie. Dla przypomnienia prosi uczniów o wyjaśnienie, kim są uchodźcy.

UWAGI:

Jeśli uczniowie nie znają pojęć „migrant”, „uchodźca”, zajęcia należy poprzedzić wprowadzeniem lub osobną lekcją na ten temat.

CZAS: Praca w grupach – analiza danych
10MIN

- Nauczyciel dzieli klasę na 4-, 5-osobowe zespoły. Następnie rozdaje materiały pomocnicze – tabelę z danymi i karty pracy. Każda grupa otrzymuje jedną kartę pracy i jedną tabelę z danymi (jeśli jest taka możliwość, każdy uczeń może otrzymać kopię tabeli z danymi).
- Nauczyciel prosi uczniów o przeanalizowanie danych i udzielenie odpowiedzi na karcie pracy. Czas na wykonanie zadania – ok. 5 min.

MATERIAŁY:

NAUCZYCIEL:

- Nauczyciel_tabela_01_A
- Nauczyciel_tabela_01_B

UCZEŃ:

- Karta_pracy_nr_02
- Karta_pracy_nr_03

- Gdy grupy są gotowe (lub po upływie wyznaczonego czasu), nauczyciel prosi o odczytanie przygotowanych odpowiedzi. Jedna z grup podaje swoją odpowiedź, pozostałe grupy uzupełniają je lub komentują. Przy kolejnych pytaniach następuje zmiana grupy. Odpowiedzi można zapisywać na tablicy.
- Nauczyciel podsumowuje informacje i wyjaśnia, że dokładną liczbę migrantów i uchodźców na świecie trudno jest oszacować, bo metody gromadzenia takich danych są niedoskonałe, a liczby zmieniają się niemalże z dnia na dzień. Można jednak z określić główne trendy i kierunki migracji czy uchodźstwa. Pyta uczniów, czy dane, które właśnie poznali, w jakiś sposób ich zaskoczyły lub zdziwiły. Prosi uczniów o komentarz.

CZAS: 15MIN **Praca w grupach – analiza materiałów źródłowych (wywiady, opisy, zdjęcia)**

- Nauczyciel prosi uczniów o pozostanie w tych samych grupach. Wyjaśnia, że dostaną teraz kolejne zadanie do wykonania. Tym razem każdy zespół nieco inne.
- Nauczyciel rozdaje grupom komplety materiałów (każda grupa otrzymuje inny) i polecenia (takie same dla wszystkich). Prosi o zapoznanie się z materiałami i udzielenie odpowiedzi na pytania zawarte w karcie pracy. Podaje czas na wykonanie polecenia – 10 min.
- Po upływie wyznaczonego czasu lub na znak nauczyciela grupy przerywają pracę i kolejno odczytują rezultaty swojej pracy. W razie potrzeby, jeśli odpowiedzi uczniów są niepełne, niewłaściwe lub ich brak, nauczyciel uzupełnia i wyjaśnia.
- Każda z grup podchodzi do mapy i wskazuje miejsce, z którego pochodzą i gdzie obecnie znajdują się bohaterowie materiałów, z którymi się zapoznali.

UWAGI:

Przy tym ćwiczeniu warto w widocznym miejscu powiesić mapę świata i prosić uczniów o wskazywanie krajów, które wymieniają.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Gimnazjum_uczeń_03 różne komplety dla każdej grupy
- Karta_pracy_nr_04

UWAGI:

Niektóre grupy otrzymują do przeanalizowania teksty, inne zdjęcia z opisami. Jeśli nauczyciel chce poświęcić więcej czasu na to ćwiczenie, można je przeprowadzić w zmodyfikowanej wersji. Komplety materiałów należy rozłożyć w różnych miejscach sali, tak by grupy kolejno do nich podchodziły (zmiana grup następuje wówczas na sygnał dany przez nauczyciela). Uczniowie mają wówczas możliwość zapoznać się ze wszystkimi materiałami.

CZAS: Podsumowanie pracy w grupach:
2MIN

- Nauczyciel krótko podsumowuje informacje podane przez uczniów.
- Wyjaśnia, że Palestyńczycy, Syryjczycy oraz plemiona zamieszkujące teren Somalii, Sudanu i Sudanu Południowego, to tylko przykłady grup narodowościowych i etnicznych, których współcześnie dotyczy problem uchodźstwa. Jak już uczniowie się dowiedzieli, przyczyną tego zjawiska są wojny lub zamieszki, ale często także katastrofy naturalne i klęski żywiołowe (powodzie, susze, trzęsienia ziemi). Dla wielu osób ucieczka oznacza utratę dorobku całego życia, wiele z nich nigdy nie wraca do rodzinnych stron (przykład rodzin palestyńskich, których kolejne pokolenia żyją w obozach dla uchodźców). Niektórzy wracają, gdy przyczyna ich ucieczki zniknie (wojna, klęska żywiołowa) i wówczas zaczynają życie od nowa. Każdy przypadek to osobna historia, a z przykładami takich historii uczniowie się dziś zapoznali.

CZAS: Kto pomaga uchodźcom?
15MIN

- Nauczyciel rozdaje uczniom samoprzylepne karteczki i prosi o wypisanie na nich odpowiedzi na pytanie: Kto pomaga uchodźcom? Jedna karteczka – jedna odpowiedź/wskaźanie.
- Następnie nauczyciel zbiera karteczki i przykleja je na tablicy grupując/porządkując je odpowiednio. Komentuje odpowiedzi uczniów, podając właściwe odpowiedzi i negując nieprawdziwe. Wśród odpowiedzi powinny znaleźć się następujące podmioty: rządy krajów, agendy i organizacje ONZ – UNHCR, UNICEF, WFP, IOM, organizacje pozarządowe – np. Lekarze bez Granic (MSF), Oxfam, Save the Children, Polska Akcja Humanitarna oraz Międzynarodowa Organizacja Czerwonego Krzyża i Czerwonego Półksiężyca.
- Nauczyciel przeprowadza burzę mózgów. Pyta uczniów, czy i w jaki sposób Polacy pomagają uchodźcom. Przykłady mogą być następujące: (a) pomoc uchodźcom przeby-

UWAGI:

Ogólne informacje, które można wykorzystać do podsumowania tego ćwiczenia, znajdują się we wprowadzeniu do tej publikacji.

MATERIAŁY:

UCZEŃ:

- Gimnazjum_uczeń_04

UWAGI:

Ogólne informacje na temat instytucji i organizacji, które pomagają migrantom i uchodźcom, znajdują się we wprowadzeniu do tej publikacji. Wyczerpujące informacje na ten temat i dokładna analiza wybranych podmiotów może być przedmiotem pracy domowej, osobnych zajęć lub projektu uczniowskiego.

wającym w Polsce przez ułatwienie im życia w nowym kraju – lekcje języka polskiego, pomoc materialna, darmowe porady prawne lub kursy zawodowe świadczone przez organizacje np. PAH, (b) wspieranie organizacji działających na rzecz uchodźców poprzez wpłaty na konto lub zakup gadżetów, z których dochód jest przeznaczony na ten cel, (c) udział w zbiórkach darów organizowanych przez organizację, (d) wolontariat w organizacjach pomagającym uchodźcom, (e) zdobywanie informacji na temat uchodźców i dzielenie się nimi – podnoszenie świadomości Polaków na ten temat.

- Nauczyciel podsumowuje burzę mózgów, uzupełniając przykładami, których nie podali uczniowie.
- Następnie jako przykład zaangażowania Polaków odczytuje lub rozdaje do przeczytania apel w sprawie pomocy ofiarom wojny w Syrii, który podpisało wiele autorytetów i osób publicznych. Pyta uczniów, jaki rezultat mogą mieć publiczne wypowiedzi i zaangażowanie znanych osób (np. nagłośnienie problemu, uświadomienie potrzeby pomocy potrzebującym, zachęcenie innych do podejmowania działań – np. wpłat na konto organizacji organizujących pomoc).
- Nauczyciel wyjaśnia, w jaki sposób polski rząd pomaga uchodźcom w Syrii – np. finansując transport przedmiotów pierwszej potrzeby, przeznaczając środki finansowe na pomoc uchodźcom syryjskim w Libanie i Jordanii (w formie dotacji na realizację zadań zleconych).

CZAS: Zakończenie
3MIN

Nauczyciel:

- Prosi uczniów, aby wymienili jedną rzecz, której nauczyli się podczas dzisiejszej lekcji (starając się nie powtarzać tego, co wymienili już inni uczniowie).
- Prosi uczniów aby sami zastanowili się w jaki sposób mogą pomóc/wesprzeć uchodźców. Jeśli tacy uczniowie uczęszczają do szkoły jak mogą pomóc koleżankom/kolegom.

UWAGI:

Informacje na temat udziału polskiego rządu w pomoc ofiarom wojny w Syrii można znaleźć na stronie polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl oraz www.polskapomoc.gov.pl

2.2.2 SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA

LEKCJA NR 1

Rodzaj lekcji: **WOS, godzina wychowawcza**

Temat: **Pytania i dylematy**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- nauka argumentowania i zajmowania stanowiska w dyskusji na temat współczesnych problemów związanych z uchodźstwem

CEL SZCZEGÓŁOWY (W ODNIESIENIU DO PODSTAWY PROGRAMOWEJ):

UCZEŃ:

- ocenia sytuację imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie
- uzasadnia potrzebę pomocy humanitarnej
- bierze udział w debacie klasowej, szkolnej lub internetowej na temat wolności słowa lub innych praw i wolności.

PRZEBIEG LEKCJI:

CZAS:
5MIN

Wstęp

Nauczyciel wyjaśnia, że w czasie zajęć uczniowie będą się zastanawiać nad trudnymi tematami i dylematami związanymi z uchodźcami we współczesnym świecie. Ich zadaniem będzie zajęcie stanowiska w danej sprawie i podanie argumentów to stanowisko potwierdzających. Uczniowie powinni też słuchać argumentów innych osób i nawet gdy się z nimi nie zgadzają szanować opinie innych. Nauczyciel wyjaśnia, że jednym z celów ćwiczenia jest nauka argumentowania, ale jeśli argumenty osób mających odmienne zdanie są przekonujące, uczniowie mogą w trakcie ćwiczenia zmienić swoje stanowisko.

UWAGI:

Aby stworzyć dobre warunki do dyskusji, nauczyciel powinien szczególną uwagę zwrócić na to, że ocenie można poddawać opinie, a nie osoby, je wygłaszające. To zwiększy szansę na to, że uczniowie będą się szczerze wypowiadali nie obawiając się krytyki ze strony rówieśników,

**CZAS:
30MIN**

- Nauczyciel w przeciwległych końcach sali umieszcza kartki z napisami „TAK” i „NIE”.
- Następnie odczytuje pierwszy z fragmentów artykułów prasowych i podaje pytanie do dyskusji. Uczniowie mają chwilę do namysłu zanim przemieszczą się w kierunku stwierdzeń odzwierciedlających ich stanowisko w danej sprawie.
- Nauczyciel prosi wybranych uczniów o podanie argumentów potwierdzających ich zdanie. W czasie wypowiedzi poszczególnych osób dopuszczalna jest zmiana miejsc/ stanowisk, jeśli argumenty przeciwnej strony sprawią, że uczniowie zmienili zdanie w dyskutowanej kwestii.
- Na koniec rundy nauczyciel prosi uczniów o zajęcie ostatecznych stanowisk (TAK lub NIE)
- Następnie nauczyciel przeprowadza kolejne dwie rundy ćwiczenia.

**CZAS:
10MIN**

- Na zakończenie nauczyciel prosi każdego z uczniów o napisanie na kartce wniosku / stwierdzenia podsumowującego ćwiczenie (w odniesieniu do wybranego lub wszystkich dylematów).
- Nauczyciel zbiera kartki i przyczepia je magnesami do tablicy tak, by wszyscy uczniowie mogli do niej podejść i zapoznać się z wnioskami swoich kolegów i koleżanek.
- Nauczyciel podsumowuje lekcję dzieląc się z uczniami swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi przebiegu lekcji. Może odnieść się zarówno do sposobu argumentowania, jak i konkretnych argumentów podawanych przez uczniów w czasie ćwiczenia.

MATERIAŁY:

Liceum_uczeń_05

UWAGI:

Do tego ćwiczenia należy przystosować salę lekcyjną – przesunąć ławki i stworzyć przestrzeń ułatwiającą uczniom przemieszczanie się.

LEKCJA NR 2

Rodzaj lekcji: **język polski, godzina wychowawcza**

Temat: **Kobieta i wojna**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- przedstawienie sytuacji kobiet w czasie wojny

CEL SZCZEGÓŁOWY:

UCZEŃ:

- wyszukuje potrzebne informacje w prezentowanym materiale (sporządza notatkę w czasie słuchania/oglądania)
- wyraża swoje uczucia i przemyślenia dotyczące prezentowanych informacji

Uwaga! Kontynuacją tej lekcji jest lekcja nr 3 pt. Media i wojna.

PRZEBIEG LEKCJI:

**CZAS:
5MIN**

- Nauczyciel wyjaśnia, że w czasie zajęć uczniowie obejrzą film, który jest zapisem wykładu wygłoszonego przez uchodźczynię z Iraku. W czasie projekcji zadaniem każdego ucznia będzie wypełnienie karty pracy

**CZAS:
35MIN**

- Nauczyciel rozdaje uczniom karty pracy i daje uczniom chwilę na zapoznanie się z nimi.
- Następnie prezentuje uczniom film (17 min). Uczniowie w czasie projekcji indywidualnie wypełniają karty pracy.
- Po projekcji nauczyciel omawia film, prosząc uczniów o odczytanie zanotowanych odpowiedzi.
- Następnie nauczyciel zaprasza uczniów do dyskusji i prosi ich o podzielenie się swoimi spostrzeżeniami: Jakie uczucia wzbudziła w nich prezentacja? Co ich najbardziej zasmuciło lub zbulwersowało? Co ich zaskoczyło?

**CZAS:
5MIN**

- Nauczyciel prosi uczniów o przygotowanie na kolejne zajęcia wycinków z prasy – artykułów, reportaży, notatek prasowych, zdjęć itp. – dotyczących aktualnie trwających konfliktów lub kryzysów humanitarnych.

UWAGI:

Irakijka Zainab Salabi jest założycielką organizacji Kobiety dla Kobiet (ang. Women for Women International), która pomaga kobietom ofiarom wojen i przemocy.

www.womenforwomen.org

MATERIAŁY:

Karta pracy nr 05

Film wraz z polskimi napisami dostępny jest bezpłatnie na stronie internetowej:
http://www.ted.com/talks/zainab_salabi.html

LEKCJA NR 3

Rodzaj lekcji: **język polski, godzina wychowawcza**

Temat: **Media i wojna.**

Czas: **45 min**

CEL OGÓLNY:

- omówienie roli mediów w kształtowaniu wizerunku wojny i jej ofiar.

CEL SZCZEGÓŁOWY:

UCZEŃ:

- dokonuje krytycznej analizy tekstów prasowych
- poznaje mechanizmy kształtowania opinii, powstawania stereotypów
- wyraża opinie na temat wybranych aspektów pracy dziennikarskiej.

Uwaga! Lekcja jest kontynuacją lekcji nr 2 pt. Kobieta i wojna.

PRZEBIEG LEKCJI:

**CZAS:
20MIN**

- Nauczyciel dzieli klasę na kilku osobowe zespoły. Następnie na tablicy wypisuje pytania do omówienia w zespołach:
 - Jaki obraz wojen, konfliktów i kryzysów pokazują nam media?
 - Jak taki przekaz wpływa na czytelników?
 - Jakimi mogą być jego skutki?
- Nauczyciel prosi uczniów, aby w grupach zapoznali się z przyniesionymi przez siebie materiałami, przeanalizowali je i wspólnie udzielili odpowiedzi na pytania. Wyjaśnia, że mogą także odnosić się do innych znanych im przykładów programów telewizyjnych lub radiowych. Czas na wykonanie zadania 10 min.
- Po upływie ustalonego czasu nauczyciel prosi kolejno grupy o podzielenie się rezultatami swojej pracy. W czasie prezentacji grupy zmieniają się w ten sposób, że za każdym razem inna grupa prezentuje jako pierwsza odpowiedź na kolejne pytanie, a pozostałe grupy uzupełniają.

MATERIAŁY:

Wycinki prasowe i wydruki z Internetu przyniesione przez uczniów

**CZAS:
20MIN**

- Uczniowie pozostają w tych samych grupach. Nauczyciel wyjaśnia, że kolejnym ich zadaniem będzie stworzenie „Kodeksu korespondenta wojennego i humanitarnego”. Każda z grup w ciągu kolejnych 5 min przygotowuje maksymalnie 3 punkty kodeksu i zapisuje je na osobnych kartkach papieru.
- Następnie grupy prezentują swoje propozycje i umieszczają je na tablicy.
- Gdy ostatnia z grup skończy prezentować swoje pomysły, nauczyciel porządkuje kartki na tablicy w ten sposób, aby zasady się nie dublowały (np. za zgodą uczniów wybiera jedną spośród to samo znaczących zasad).
- Następnie nauczyciel wyjaśnia, że metodą głosowania uczniowie ustalą hierarchię zasad. Każdy z uczniów ma do dyspozycji 6 punktów i może je dowolnie rozdysponować pomiędzy zasady (np. przydzielić wszystkie 6 punktów do jednej najważniejszej jego zdaniem zasady, wybrać sześć równorzędnych jego zdaniem zasad i każdej przydzielić po 1 punkcie, lub przyznać miejsca od 1 do 3 przydzielając wybranym zasadom odpowiednio 3, 2 i 1 punkt). Uczniowie głosują stawiając kropki przy wybranych zasadach.
- Nauczyciel prosi wybranych uczniów o sprawne policzenie punktów i ogłoszenie wyników głosowania - uporządkowanie zasad wg ważności.

**CZAS:
5MIN**

Podsumowując lekcję nauczyciel zwraca uwagę na umiejętność krytycznego odbioru przekazów medialnych. Prosi uczniów o zwrócenie uwagi na sposób relacjonowania przez dziennikarzy kryzysów humanitarnych i wojen i krytyczną ich analizę.

UWAGI:

Zadaniem domowym może być analiza wybranego programu telewizyjnego lub materiału prasowego pod kątem zgodności ze stworzonym przez uczniów Kodeksem.

PROJEKT NR 1
GIMNAZJUM

Temat: **Uchodźcy w Polsce. Uchodźcy w naszej społeczności.**

Problem: **Co przeciętny Polak wie o uchodźcach? Jaki jest stosunek Polaków do uchodźców? Jak możemy mieszkańców naszej miejscowości zapoznać z tematem uchodźstwa?**

CEL OGÓLNY:

Diagnoza wiedzy polskiego społeczeństwa (lokalnej społeczności) w zakresie wiedzy nt. uchodźców mieszkających w Polsce. Przeprowadzenie kampanii informacyjnej o uchodźcach.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Cele wychowawcze:

- Kształtowanie umiejętności precyzyjnego określania celów oraz planowania sposobu ich realizacji
- Rozwój przedsiębiorczości uczniów, czyli zdolności do sukcesywnego realizowania poczynionych planów
- Rozwój umiejętności wyszukiwania wiadomości z materiałów źródłowych, dostępnych mediów (gazet, stron internetowych)
- Wzmacnianie umiejętności współpracy w grupie
- Rozwój umiejętności organizacyjnych
- Wsparcie rozwoju kreatywności uczniów
- Wzmacnianie umiejętności przygotowywania i praktykowania wystąpień publicznych,
- Kształtowanie umiejętności dokonywania samooceny
- Rozwój umiejętności komunikacyjnych (udzielania informacji zwrotnej, słuchania opinii wyrażanych przez innych)
- Rozwój umiejętności tworzenia komunikatów (pisemnych, wizualnych i ustnych) kształtujących opinię publiczną

Cele dydaktyczne:

- Kształtowanie wrażliwości uczniów na potrzeby różnych grup społecznych (ze szczególnym uwzględnieniem uchodźców)
- Opracowanie w ramach projektu działań, które będą służyły rozwiązaniu problemu społeczności szkolnej lub lokalnej (cel do zrealizowania w społecznościach w których funkcjonują uchodźcy)

Grupy docelowe:

- społeczność szkolna, rodzice, mieszkańcy lokalnej społeczności

Etapy projektu:

■ Temat projektu

Uczniowie zapoznają się z zaprezentowanym przez nauczyciela tematem projektu edukacyjnego.

■ Cele projektu

Przy wsparciu nauczyciela uczniowie formułują cele projektu oraz określają zadania do wykonania. Powstaje plan działania (harmonogram realizacji projektu). Następnie dzielą się zadaniami między sobą, czyli dobierają się w zespoły odpowiedzialne za poszczególne zadania.

■ Przykładowe zadania zespołów:

- Zespół nr 1:

Badacze – stworzenie ankiety nt. uchodźców. Ankieta skierowana jest do uczniów szkoły oraz do mieszkańców lokalnej społeczności. Przykładowe pytania w ankiecie: Czy wiesz kto to taki uchodźca? Skąd do Polski przyjeżdżają uchodźcy? Czego uchodźcy mogą nauczyć się od Polaków, a czego Polacy mogą nauczyć się od uchodźców?

- Zespół nr 2:

Naukowcy – opracowanie wyników ankiety i na ich podstawie wskazanie na zakres treści wokół których powinna być zbudowana kampania informacyjna nt. uchodźców.

- Zespół nr 3:

Marketingowcy 1 - zespół ds. kampanii w świecie rzeczywistym – tworzą kampanie informacyjną nt. uchodźców, ich zadaniem to przede wszystkim przygotowanie materiałów dostępnych dla ogólnej publiczności w świecie rzeczywistym (np. plakaty, graffiti o tematyce uchodźczej).

- Zespół nr 4:

Marketingowcy 2 - zespół ds. kampanii w świecie wirtualnym – ich zadaniem jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej w świecie wirtualnym np. portale społecznościowe, strona szkoły.

- Zespół nr 5:

Zespół ds. wymiany międzyszkolnej – zadaniem zespołu może być nawiązanie współpracy z inną szkołą w której są dzieci uchodźcze i zaplanowanie wspólnych działań.

- Zespół nr 6:

Reporterzy i dziennikarze – dotarcie do samych uchodźców i przeprowadzenie z nimi wywiadu. Reporterzy mogą także dotrzeć do organizacji pozarządowych pomagających uchodźcom oraz do organizacji rządowych (np. Powiatowy Ośrodek Pomocy Rodzinie) i przeprowadzić wywiad z ich przedstawicielami. Na podstawie zebranych materiałów zespół tworzy artykuły, które później mogą być wykorzystane w pracy innych zespołów.

- Zespół nr 7:

Filmowcy – zespół, który przygotowuje materiał filmowy nt. uchodźców, ich życia w Polsce. Do udziału w filmie można zaprosić samych uchodźców, Polaków np. nauczycieli, ucz-

niów szkoły i ich rodziców. Wynikiem pracy zespołu ma być krótki filmik nt. uchodźców, który np. w formie pantominy będzie opowiadał kim jest uchodźca.

- Zespół nr 8:

Archiwiści – zespół, który będzie dokumentował przebieg projektu, zbierał informacje z poszczególnych zespołów nt. realizacji ich zadań, tego co udało im się osiągnąć/zrealizować. Archiwiści pod koniec projektu zaprezentują wyniki swojej pracy. Dokumentując projekt mogą posługiwać się różnymi narzędziami np. dokumentacja fotograficzna, filmowa, prezentacją PowerPoint.

- Zespół nr 9:

Organizatorzy uroczystego podsumowania projektu – zadaniem zespołu będzie przygotowanie programu imprezy, przygotowanie sali (dekoracje, obsługa techniczna), zaproszenie gości, poprowadzenie imprezy. Ważne, żeby w trakcie tego wydarzenia wszystkie zespoły miały szansę zaprezentowania wyników swojej pracy.

- Uroczyste przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego

W czasie prezentacji projektu przedstawiciele zespołów przedstawiają wyniki pracy. Prezentacja poszczególnych zespołów przebiega wedle programu imprezy ustalonego we współpracy z organizatorami imprezy podsumowującej projekt (zespół nr 9).

- Ocena pracy uczniów nad projektem edukacyjnym

Warto, by oceniając rezultaty projektu oraz współpracę zespołów odejść od typowych ocen szkolnych - zaprosić uczniów do autoewaluacji. Można zadać uczniom poniższe pytania:

- Z czego w swojej współpracy jesteście zadowoleni?
- Jakie z założonych celów udało się wam osiągnąć?
- Czego nie udało się zrealizować?
- Co można by było zrobić inaczej, by osiągnąć jeszcze lepsze rezultaty?
- Czy w pracę zespołu włączeni byli wszyscy jego członkowie? Jeśli nie to co moglibyście zrobić by w przyszłości wszyscy na równi uczestniczyli w realizacji projektu?
- Czy i gdzie pojawiły się trudności we realizacji projektu? Z czego wynikały? Czy udało się je przezwyciężyć? Jeśli tak to w jaki sposób? Jeśli nie, to co się do tego przyczyniło?

Nad odpowiedziami na pytania uczniowie mogą pracować w grupach w których pracowali realizując projekt.

Kiedy uczniowie dokonają już autoewaluacji i podzieli się z resztą klasy swoimi wnioskami warto, by nauczyciel także udzielił im informacji zwrotnej od siebie. Nauczyciel odnosi się do autoewaluacji dokonanej przez uczniów – wskazuje, co jego zdaniem zespoły realizujące projekt zrobił dobrze, , co można by zrobić inaczej lub lepiej i w jaki sposób.

PROJEKT NR 2

SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA

Temat: **Wyzwania przed jakimi stają uchodźcy i inni cudzoziemcy mieszkający w Polsce.**

Problem: **„Czy tolerancja to za mało? Czy w Polsce/ w naszej społeczności warto podjąć aktywne działania na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji na tle rasowym?”**

CEL OGÓLNY:

Zrozumienie w czym w praktyce mogą przejawiać się akty dyskryminacji skierowane wobec cudzoziemców/ osób odmiennych kulturowo. Uświadomienie wagi przeciwdziałania zachowaniom i postawom dyskryminującym innych.

CELE SZCZEGÓŁOWE:

Cele wychowawcze:

- Kształtowanie umiejętności precyzyjnego określania celów oraz planowania sposobu ich realizacji
- Rozwój przedsiębiorczości uczniów, czyli zdolności do sukcesywnego realizowania poczynionych planów
- Kształtowanie umiejętności zbierania danych i analizowania ich oraz formułowania na ich podstawie wniosków
- Kształtowanie umiejętności syntezy danych i przystępnego prezentowania ich szerszej publiczności
- Wzmacnianie umiejętności współpracy w grupie
- Rozwój umiejętności organizacyjnych
- Wsparcie rozwoju kreatywności uczniów
- Wzmacnianie umiejętności przygotowywania i praktykowania wystąpień publicznych,
- Kształtowanie umiejętności dokonywania samooceny
- Rozwój umiejętności komunikacyjnych (udzielania informacji zwrotnej, słuchania opinii wyrażanych przez innych)
- Rozwój umiejętności tworzenia komunikatów (pisemnych, wizualnych i ustnych) kształtujących opinię publiczną
- Rozwój umiejętności prowadzenia debaty społecznej

Cele dydaktyczne:

- Kształtowanie wrażliwości uczniów na potrzeby różnych grup społecznych (ze szczególnym uwzględnieniem uchodźców)
- Opracowanie w ramach projektu działań, które będą służyły rozwiązaniu problemu społeczności szkolnej lub lokalnej

- Kształtowanie umiejętności rozpoznawania przejawów ksenofobii, antysemityzmu, rasizmu i szowinizmu oraz uzasadniania potrzeby przeciwstawiania się tym zjawiskom
- Rozwój wiedzy nt. marketingu społecznego i kształtowanie umiejętności opracowywania i prowadzenia kampanii społecznych

Etapy projektu:

- **Temat projektu**
Uczniowie zapoznają się z zaprezentowanym przez nauczyciela tematem projektu edukacyjnego.
- **Cele projektu**
Przy wsparciu nauczyciela uczniowie formułują cele projektu oraz określają zadania do wykonania. Powstaje plan działania (harmonogram realizacji projektu). Następnie dzielą się zadaniami między sobą, czyli dobierają się w zespoły odpowiedzialne za poszczególne zadania.
- **Przykładowe zadania zespołów:**
 - **Zespół nr 1:**
Zespół ds. badania opinii publicznej – zespół robi ankietę wśród innych uczniów szkoły oraz przedstawicieli lokalnej społeczności. Poprzez pytania w ankiecie można badać stosunek Polaków do cudzoziemców.
 - **Zespół nr 2:**
Analitycy – ich zadaniem jest analiza materiałów źródłowych – głównie tekstów artykułów oraz raportów, które opisują różne akty dyskryminacji cudzoziemców w Polsce. Warto by zespół przeanalizował także materiały źródłowe dotyczące sytuacji cudzoziemców (w tym Polaków) w innych krajach europejskich. Efektem pracy zespołu będzie zestawienie danych i prezentacja zebranych wniosków w formie np. prezentacji PP. Wnioski, a także zebrane materiały źródłowe zespół powinien udostępnić pozostałym grupom roboczym.
 - **Zespół nr 3:**
Zespół ds. dialogu społecznego – zadaniem zespołu jest zorganizowanie debaty pt: „Czy tolerancja to za mało? Czy w Polsce/ w naszej społeczności warto podjąć aktywne działania na rzecz przeciwdziałania dyskryminacji na tle rasowym?” Debatę można poprowadzić wedle zasad, które są opisane w tej publikacji w materiałach dla ucznia: „Liceum_uczeń_02_B” oraz wykorzystać do jej przeprowadzenia artykuły zamieszczone w „Materiałach do debaty”.
 - **Zespół nr 4:**
Specjaliści w zakresie marketingu społecznego – ich zadaniem jest przygotowanie kampanii społecznej skierowanej do uczniów szkoły i mieszkańców lokalnej społeczności. Kampania ma uświadamiać wagę problemu dyskryminacji na tle rasowym. Jej celem ma być również zachęcenie do przeciwdziałania tym aktom dyskryminacji.
 - **Zespół nr 5:**
Archiwiści – zespół, który będzie dokumentował przebieg projektu, zbierał informacje z poszczególnych zespołów nt. realizacji ich zadań, tego co udało im się osiągnąć/zrealizować. Archiwiści pod koniec projektu zaprezentują wyniki swojej pracy. Dokumentując projekt mogą posługiwać się różnymi narzędziami np. dokumentacja fotograficzna, filmowa, prowadzenie strony projektu na portalu społecznościowym.

- Zespół nr 6:

Organizatorzy uroczystego podsumowania projektu – zadaniem zespołu będzie przygotowanie programu imprezy, przygotowanie sali (dekoracje, obsługa techniczna), zaproszenie gości, poprowadzenie imprezy. Ważne, żeby w trakcie tego wydarzenia wszystkie zespoły miały szansę zaprezentowania wyników swojej pracy.

- Uroczyste przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego
W czasie prezentacji projektu przedstawiciele zespołów przedstawiają wyniki pracy. Prezentacja poszczególnych zespołów przebiega wedle programu imprezy ustalonego we współpracy z organizatorami imprezy podsumowującej projekt (zespół nr 6).
- Ocena pracy uczniów nad projektem edukacyjnym
Warto, by oceniając rezultaty projektu oraz współpracę zespołów odejść od typowych ocen szkolnych - zaprosić uczniów do autoewaluacji. Można zadać uczniom poniższe pytania:
 - Z czego w swojej współpracy jesteście zadowoleni?
 - Jakie z założonych celów udało się wam osiągnąć?
 - Czego nie udało się zrealizować?
 - Co można by było zrobić inaczej, by osiągnąć jeszcze lepsze rezultaty?
 - Czy w pracę zespołu włączeni byli wszyscy jego członkowie? Jeśli nie to co moglibyście zrobić by w przyszłości wszyscy na równi uczestniczyli w realizacji projektu?
 - Czy i gdzie pojawiły się trudności we realizacji projektu? Z czego wynikały? Czy udało się je przezwyciężyć? Jeśli tak to w jaki sposób? Jeśli nie, to co się do tego przyczyniło?

Nad odpowiedziami na pytania uczniowie mogą pracować w grupach w których pracowali realizując projekt.

Kiedy uczniowie dokonają już autoewaluacji i podzieli się z resztą klasy swoimi wnioskami warto, by nauczyciel także udzielił im informacji zwrotnej od siebie. Nauczyciel odnosi się do autoewaluacji dokonanej przez uczniów – wskazuje, co jego zdaniem zespoły realizujące projekt zrobiły dobrze, , co można by zrobić inaczej lub lepiej i w jaki sposób.

3.2 TEMAT – UCHODŹCY NA ŚWIECIE

PROJEKT NR 3 GIMNAZJUM I SZKOŁA PONADGIMNAZJALNA

Temat: **Uchodźcy XXI wieku**

Problem: **Co wiemy o współczesnych uchodźcach? Czy możemy włączyć się w działania na rzecz uchodźców?**

CELE PROJEKTU:

Cele nauczyciela:

Uczniowie, korzystając z różnych źródeł:

- opiszą kierunki, przyczyny i skutki współczesnego uchodźstwa
- ocenią sytuację uchodźców we współczesnym świecie
- przedstawią na przykładach działania na rzecz uchodźców, prowadzone przez rządy i organizacje
- nauczą się zbierać i analizować dane oraz formułować wnioski (przygotują i przeprowadzą ankietę sprawdzającą wiedzę na temat współczesnych uchodźców, przeprowadzą analizę wyników i opracują wnioski).

Uczniowie z wykorzystaniem różnych środków technicznych i artystycznych przygotowują:

- prezentację przedstawiającą wyniki ankiety oraz ich porównanie z rzeczywistymi danymi (liczbami)
- mapę ilustrującą problem uchodźstwa we współczesnym świecie
- wystawę fotograficzną połączoną z planszami informacyjnymi „Uchodźcy XXI wieku”
- film (zapis wideo) dokumentujący przebieg projektu
- propozycje włączenia się w działania na rzecz uchodźców, np. udział w akcji PAH SOS Syria.

Cele w języku ucznia:

Podczas pracy nad projektem:

- dowiesz się, z jakich krajów pochodzą współcześni uchodźcy, z jakich przyczyn musieli opuścić swoje kraje pochodzenia oraz kto, gdzie i jak im pomaga
- przygotujesz ciekawą i przystępną dla odbiorców prezentację zebranych danych i informacji w postaci mapy oraz wystawy fotograficznej

- nauczysz się przeprowadzać ankietę sprawdzającą wiedzę na dany temat oraz analizować i porównywać wyniki
- dowiesz się, jak można się włączyć w działania na rzecz uchodźców.

Grupy docelowe:

społeczność szkolna, rodzice, mieszkańcy miasta.

Działania zespołów:

- Zespół 1 – eksperci: zebranie informacji na temat uchodźców we współczesnym świecie – analiza prasy, książek, internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie wykresów i notatek.
- Zespół 2 – eksperci: zebranie informacji na temat uchodźców we współczesnym świecie – analiza prasy, książek, internetu, rozmowy ze specjalistami oraz opracowanie zebranych materiałów w formie zdjęć, map i wydruków/kserokopii.
- Zespół 3 – ośrodek badania wiedzy i opinii publicznej: opracowanie i przeprowadzenie krótkiej ankiety wśród pozostałych uczniów, rodziców i znajomych oraz mieszkańców miasta (np. w centrum handlowym, po niedzielnej mszy lub po seansie kinowym), sprawdzającej wiedzę na temat uchodźców we współczesnym świecie (np. podstawowe liczby, z jakich krajów pochodzą, z jakich przyczyn i gdzie szukają ochrony, kto pomaga uchodźcom). Opracowanie wyników ankiety i porównanie z informacjami otrzymanymi od zespołów 1 i 2. Wskazówka: Bezpośrednio po przeprowadzeniu ankiety osoby ankietowane mogą otrzymać zaproszenie na prezentację „raportu z badań” oraz wystawy „Uchodźcy w XXI w.”.
- Zespół 4 – aktywiści: wyszukanie informacji oraz opracowanie pomysłów na zaangażowanie się w działania na rzecz uchodźców, np. nawiązanie kontaktu z Polską Akcją Humanitarną i włączenie się do akcji PAH SOS Syria.
- Zespół 5 – kreatywni: koncepcja i wykonanie prezentacji „raportu” ośrodka badania wiedzy i opinii publicznej (zespół 1) oraz informacji zebranych przez ekspertów (zespoły 2 i 3). Opracowanie graficzne i wykonanie zaproszenia na wystawę i prezentację projektu. Koncepcja i wykonanie wystawy fotografii. Zaprojektowanie wystroju sali na prezentację.
- Zespół 6 – specjaliści IT: wsparcie wszystkich zespołów, np. opracowanie prezentacji PPT, wykresów, obsługa komputera, sprawdzenie sprzętu przed prezentacją projektu.
- Zespół 7 – ekipa filmowa: dokumentacja przebiegu projektu w postaci filmu – nagrywanie działań poszczególnych zespołów, wywiady oraz komentarz do działań.
- Zespół 8 – ekipa techniczna: instalacja wystawy, przygotowanie sali i sprzętu do prezentacji, obsługa techniczna podczas prezentacji itp.
- Zespół 9 – organizacja prezentacji: przygotowanie programu prezentacji, wybór i za-

rezerwowanie miejsca, zaproszenie gości i potwierdzenie obecności, zorganizowanie poczęstunku, koordynacja z pozostałymi zespołami (w szczególności z ekipą techniczną i kreatywnymi), prowadzenie uroczystości.

Prezentacja projektu

Przedstawiciele zespołów prezentują wyniki prac:

- zespół badania wiedzy i opinii publicznej prezentuje „raport z badań”
- zespół ekspertów wypowiada się na temat wyników badań oraz prezentuje informacje w postaci mapy oraz wystawy fotografii z planszami informacyjnymi (np. w formie krótkiego oprowadzenia po wystawie, zaproszenia do obejrzenia wystawy i zapoznania się ze szczegółowymi informacjami jej towarzyszącymi)
- zespół aktywistów przedstawia propozycję włączenia się w działania na rzecz uchodźców
- zespół filmowy prezentuje film dokumentujący przebieg projektu.

Zakończenie uroczystości: podsumowanie i zaproszenie do oglądania wystawy.

POMYSŁ NR 1 – ŚWIATOWY DZIEŃ UCHODŹCY

20 czerwca obchodzony jest Światowy Dzień Uchodźcy. Przygotujcie z tej okazji całonocną imprezę edukacyjną. W ramach imprezy możecie zaplanować:

- wystawę zdjęć uchodźców – sylwetki uchodźców mieszkających w Polsce; jeśli w waszej okolicy lub szkole znajdują się uchodźcy, mogą być bohaterami tej wystawy
- pokaz filmów o tematyce uchodźczej
- pokaz tradycyjnych tańców krajów, z których pochodzą mieszkający w Polsce uchodźcy
- inscenizację lub nakręcony przez was materiał filmowy: „Kim jest uchodźca?”
- przysmaki z krajów, z których pochodzą mieszkający w Polsce uchodźcy
- żywą bibliotekę – jeśli macie taką możliwość, zaprosicie uchodźców, którzy zgodzą się odpowiadać o swoim doświadczeniu i odpowiadać na pytania uczestników imprezy
- quiz z nagrodami (pytania mogą dotyczyć np. tego, kim są uchodźcy i z jakich krajów pochodzą uchodźcy mieszkający w Polsce lub naszej społeczności)

POMYSŁ NR 2 – WIECZÓR TEMATYCZNY: SYRIA

W czerwcu 2013 w kawiarni Głośna w Poznaniu odbyło się spotkanie „Twarz Syrii. O wojnie w Syrii: rozmowy, zdjęcia i ludzka strona konfliktu” zorganizowane przez Kamilę Bielińską. W ramach spotkania, w którym wzięło udział ponad 60 osób, Kamila w porozumieniu z PAH zorganizowała zbiórkę pieniędzy dla cywilnych ofiar wojny w Syrii. Zebrane środki w całości przekazano na działania pomocowe dla Syryjczyków organizowane przez PAH. Zdjęcia i relacja ze spotkania opublikowana została na profilu PAH na Facebooku.

Podobne wydarzenie może zorganizować każdy. Także uczniowie. Spotkanie nie musi się odbywać w szkole. Warto zaprosić do współpracy lokalną bibliotekę publiczną, kawiarnię, dom kultury lub galerię. Jeśli spotkanie odbędzie się w miejscu publicznym, uczęszczanym przez mieszkańców, zwiększy się szansa na zainteresowanie tematyką przypadkowych osób.

Uczniowie przed spotkaniem powinni zebrać informacje na temat wojny w Syrii i sytuacji uchodźców, które mogą wykorzystać np. do opracowania ulotek informacyjnych dla uczestników spotkania.

Zaproszeni goście mogą na początku spotkania dostać krótką ankietę sprawdzającą wiedzę na temat konfliktu w Syrii (np. ile czasu trwa konflikt, ilu mieszkańców liczy Syria, ile osób zostało zmuszonych do opuszczenia domów, ile trafiło za granicę, do jakich krajów).

Przed zorganizowaniem imprezy charytatywnej warto skontaktować się z Polską Akcją Humanitarną w celu uzyskania wsparcia oraz wskazówek pomocnych w organizacji przedsięwzięcia.

W czasie spotkania uczniowie mogą przeprowadzić zbiórkę na rzecz uchodźców syryjskich. Oprócz tradycyjnych puszek, warto pomyśleć o możliwości zakupu przedmiotów wytworzonych przez uczniów – wyrobów artystycznych, ciast lub chleba – w nawiązaniu do akcji SOS Syria, w ramach której PAH wspiera Syryjczyków codzienną dostawą świeżego chleba.

Po spotkaniu pamiętajcie o zorganizowaniu spotkania ewaluacyjnego, aby omówić i ocenić przebieg i rezultaty przedsięwzięcia.

POMYSŁ NR 3 – PODZIEL SIĘ CHLEBEM

Chleb – symbol pokoju i dostatku, a dla wielu z nas także zapach szczęśliwego i beztrudnego dzieciństwa. Wyobraź sobie jednak, że wojna zabrała ci wszystko: dom, poczucie bezpieczeństwa, możliwość chodzenia do szkoły. Coraz częściej odczuwasz głód, ale wciąż pamiętasz zapach świeżego chleba z pobliskiej piekarni...

ONZ szacuje, że prawie 7 milionów ludzi potrzebuje pomocy humanitarnej na terenie Syrii – połowa z nich to dzieci. Dlatego po przeprowadzeniu rozpoznania na terenie Syrii PAH postanowiła od 1 czerwca 2013 roku wspierać 1040 syryjskich rodzin codzienną dostawą świeżego chleba.

Każda rodzina otrzymała kupon na chleb na jeden miesiąc. 1040 najbardziej dotkniętych wojną rodzin syryjskich z 18 miasteczek prowincji Idlib i Hama otrzymało miesięczne kupony na chleb, który będzie wypiekany przez miejscowe piekarnie. Chleb otrzymają rodziny, które w wyniku wojny straciły dom lub których ojciec zginął bądź jest ranny i nie jest w stanie utrzymywać rodziny oraz uchodźcy wewnętrzni w największej potrzebie.

Chleb to podstawa wyżywienia Syryjczyków. Syryjski chleb ma postać okrągłych płaskich placków. Ilość otrzymanego chleba zależy od liczby osób w rodzinie. Na przykład 5-osobowa rodzina dostaje dwie torby chleba, czyli 16 placków – po jednym do śniadania, obiadu i kolacji dla każdego członka rodziny.

„Pomoc dla jednej rodziny to koszt około 3 zł dziennie, dlatego każda złotówka wpłacona na ten cel ma ogromne znaczenie!” – mówi koordynatorka ds. pomocy humanitarnej PAH Dominika Arseniuk.

Aby wesprzeć PAH w dostarczaniu chleba syryjskim rodzinom, uczniowie mogą nawiązać współpracę z lokalnymi piekarniami i za zgodą ich właścicieli przeprowadzić akcję informacyjną wśród klientów oraz zbiórkę pieniędzy na ten cel. A może właściciel piekarni da się namówić na przekazanie na ten cel niewielkiego procentu zysku ze sprzedaży chleba w określonym dniu?

Kolejnym pomysłem jest zorganizowanie warsztatów piekarniczych – wypiek chleba w domu wraca ostatnio do łask i warto wykorzystać tę modę w pozytywnym celu. Jeśli nie znamy mistrza piekarnictwa, który dałby się namówić na charytatywne poprowadzenie zajęć z wypieku chleba, z pewnością w rodzinie znajdzie się babcia lub ciocia, której doświadczenie w tej dziedzinie jest bezcenne, a przez nas nieco już zapomniane. Opłata za warsztaty wnoszona przez uczestników spotkania – po odliczeniu kosztów zakupu produktów niezbędnych do zajęć – będzie darowizną uczestników na rzecz potrzebujących. A nowe umiejętności zyskiem uczestników, nie mówiąc już o przyjemności schrupania kromki świeżego chleba z masłem.

POMYSŁ NR 4 – ZASKOCZ INNYCH, PORUSZ SUMIENIE. FLASHMOB

Flashmob jako zjawisko społeczno-kulturowe ostatnio wychodzi nieco z mody, ale może warto je odświeżyć i wykorzystać do zwrócenia uwagi społeczności lokalnej na problem uchodźców na świecie? Nawet mała grupa uczniów jest w stanie zmobilizować społeczność internetową – zgromadzić spory tłumek w publicznym miejscu, w godzinach szczytu, gdy wiele osób jedzie do pracy lub szkoły albo z niej wraca. Nie trzeba wiele, by zwrócić uwagę przechodniów – o danej godzinie wtajemniczeni ujawniają się ustalonym wcześniej sygnałem, wykonując

ustaloną wcześniej czynność – tu pomysły są nieograniczone, czy też ograniczone jedynie wyobraźnią organizatorów.

Aby wyjaśnić nieświadomym obserwatorom, czemu służy akcja, też nie trzeba wiele wysiłku – wystarczy ulotka, hasło na kartce. A jeśli zależy nam na rozgłosie, warto planowaną akcją zainteresować „w tajemnicy” lokalne media. Pamiętać tylko należy, że po flashmobowcach, jak po członkach klubu „niewidzialna ręka” (kto o nich jeszcze pamięta), ślad znika. Powodzenia!!!

POMYSŁ NR 5 – GRA MIEJSKA: CO WIESZ O UCHODŹCACH?

Zorganizowanie gry miejskiej to z pewnością spory wysiłek i wydarzenie wymagające wielu przygotowań. Można je potraktować jako większy projekt uczniowski, w czasie którego uczniowie samodzielnie zdobywają informacje na temat uchodźców we współczesnym świecie oraz planują kolejne punkty z pytaniami/zadaniami dla uczestników. Przydatne informacje i pomysły na temat, jak przygotować ciekawą grę miejską zawiera publikacja PAH Włącz się do gry. Jak zorganizować grę miejską? do pobrania bezpłatnie ze strony internetowej PAH lub w materiałach do tej publikacji na stronie: <http://uchodzcydoszkoly.pl>.

Podstawowe zasady gry to: (a) mapa z wyznaczonymi stanowiskami lub informacjami, jak dojechać do poszczególnych punktów gry, (b) jasne reguły, (c) określony czas, (d) dobry humor.

Pomysł do wykorzystania? Proszę bardzo! Aby podzielać na wyobraźnię uczestników i uświadomić im, jak niewiele czasu mają uchodźcy na przygotowanie się do opuszczenia domu i zabrania najpotrzebniejszych rzeczy, jedno ze stanowisk zaaranżujcie na kształt domu lub pomieszczenia mieszkalnego, w którym znajdują się przedmioty codziennego użytku i pierwszej potrzeby, np. woda, jedzenie, naczynia, ubrania, latarka, zapalki, książki, zabawki, lekarstwa, materac, koc, pościel, słowem wszystko, co uda się wam zgromadzić (im więcej przedmiotów, tym lepiej). Zadaniem uczestników jest zdecydowanie i wybranie w ciągu 2 minut przedmiotów, które uznają za najpotrzebniejsze w czasie ucieczki i będą je w stanie samodzielnie przenieść. Warto pamiętać, aby wyważyć liczbę punktów „wiedzowych”, gdzie przekazujemy uczestnikom lub sprawdzamy ich wiedzę na tematy związane z uchodźcami, z punktami, gdzie działamy na ich wyobraźnię i zmuszamy do aktywności artystycznej lub fizycznej. Zabawa tym ciekawsza i pożyteczniejsza, im więcej osób uda się zachęcić do udziału – rodziny z dziećmi, dziadków czy nawet nieznanym.

MATERIAŁY W JĘZYKU ANGIELSKIM

Na lekcje języka angielskiego lub do zaadaptowania na inne lekcje przedmiotowe – w internecie znajdują się prawdziwe skarby. Szczególnie polecamy strony internetowe organizacji, które działają na rzecz uchodźców. Tam znajdują się najbardziej aktualne informacje, dane, raporty, historie i portrety, a także gotowe materiały edukacyjne.

<http://www.unhcr.org>

<http://www.iom.int>

<http://www.wfp.org>

http://ec.europa.eu/echo/index_en.htm

<http://www.oxfam.org.uk>

<http://www.icrc.org/eng/>

<http://www.nrc.no>

Rzetelne i aktualne informacje znajdują się także na stronach BBC i Al Jazeera:

<http://www.bbc.com>

<http://www.aljazeera.com>

Bezcennym źródłem informacji i materiałów edukacyjnych w postaci filmów jest też strona internetowa prezentująca historie z jednego z największych obozów dla uchodźców na świecie Dadaab w Kenii:

<https://www.dadaabstories.com>

www.fundacjadlasomalii.org.pl

MATERIAŁY W JĘZYKU POLSKIM

Organizacje pozarządowe w Polsce działające na rzecz uchodźców:

■ Polska Akcja Humanitarna

www.pah.org.pl

www.uchodzcydoszkoly.pl

www.refugee.pl

■ Międzynarodowa Organizacja do Spraw Migracji (IOM)

www.iom.pl

■ Amnesty International Polska

www.amnesty.org.pl

- Polski Czerwony Krzyż
www.pck.org.pl
- Helsińska Fundacja Praw Człowieka
www.hfhrpol.waw.pl
- Stowarzyszenie Interwencji Prawnej
www.interwencjaprawna.pl
- Caritas Polska
www.caritas.pl
- Centrum Pomocy Prawnej im. Haliny Nieć
www.pomocprawna.org
- Fundacja „Ocalenie”
www.ocalenie.org.pl
- Stowarzyszenie 'Jeden Świat'
www.jedenswiat.org.pl
- La Strada - Fundacja Przeciwko Handlowi Ludźmi i Niewolnictwu
www.strada.org.pl
- Polskie Forum Migracyjne
www.forummigracyjne.org
- Fundacja dla Somalii

NOTY O AUTORKACH

■ Zuzanna Rejmer

Psycholog międzykulturowy, trener i doradca w zakresie umiejętności społecznych i kompetencji międzykulturowych. Na co dzień pracuje z osobami odmiennymi kulturowo w tym młodymi uchodźcami – realizatorka i koordynatorka projektów wspierających integrację uczniów czeczeńskich w polskich szkołach. Przeprowadziła badania tożsamości kulturowo-narodowej repatriantów z Kazachstanu. Autorka artykułów, publikacji i programów edukacyjnych poświęconych tematyce relacji międzykulturowych

■ Paulina Szczygieł

Absolwentka stosunków międzynarodowych na Uniwersytecie Warszawskim oraz studiów podyplomowych z zakresu współpracy rozwojowej w Wyższej Szkole Psychologii Społecznej w Warszawie, edukatorka, trenerka, koordynatorka programów, autorka licznych materiałów edukacyjnych z zakresu edukacji globalnej, pracownik humanitarny

